

Toekomstbestendige burgerparticipatie in de Hoeksche Waard

Hannah Raidt, 483560

Erasmus Universiteit Rotterdam 23 februari 2023

Masterscriptie Governance en Management van Complexe Systemen

Scriptiebegeleider: Peter Marks

Tweede lezer: Steven Blok

Stagebegeleiders: Nathalie Goud-Velthuisen & Bertina Fredrikze

Woorden: 19526

Voorwoord

Ik wil graag iedereen bedanken die mij heeft geholpen en heeft ondersteund bij het schrijven van mijn eindthesis voor de master Governance en Management van Complexe Systemen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Allereerst wil ik mijn scriptiebegeleider Peter Marks bedanken. Ik heb een hoop van hem geleerd en dankzij zijn begeleiding heb ik meer uit mezelf kunnen halen dan wat ik alleen had gekund. Bedankt Peter voor alle feedback die je hebt gegeven en voor de waardevolle nieuwe inzichten en manier van kijken. Ik alvast de tweede lezer, Steven Blok, bedanken voor het investeren van zijn tijd in het beoordelen van mijn thesis. Ook wil ik mijn medestudenten Robin Hill en Sem Hofman uit onze scriptiekring bedanken. Zij hebben keer op keer de tijd genomen om mij feedback te geven, zij hebben mij aan het denken gezet met de vragen die zij tijdens de bijeenkomsten hebben gesteld, en het lezen van hun theses heeft mij ook weer verder geïnspireerd voor het schrijven van de mijne.

Ook wil ik iedereen binnen de gemeente Hoeksche Waard bedanken. Te beginnen met Marc Kickert, die als enige teamleider van de gemeente open stond voor stagiaires en een plekje voor mij heeft gecreëerd binnen zijn team, Beleid en Beheer Openbare Ruimte (BBOR). Daarbij wil ik mijn stagebegeleidsters, Nathalie Goud-veldhuizen en Bertina Fredrikze enorm bedanken. Ik wil hun bedanken voor dat ze mij wegwijs hebben gemaakt binnen de gemeente en dat ik altijd bij hen terecht kon als ik met vragen zat. Tevens bedank ik hen voor de tijd die zij hebben geïnvesteerd in de wekelijkse meetings om de voortgang te bespreken. Verder wil ik ook alle andere leden van team BBOR bedanken voor een verwelkomende en warme sfeer waar ik de afgelopen maanden van heb mogen genieten. Ook wil ik mijn medestagiaires bedanken. Zij hebben een grote rol gespeeld in dat ik kan terugkijken op een aantal gezellige maanden. Ook kon ik bij hen terecht als ik de behoefte had om ergens over te sparren of als ik even een tweede mening nodig had.

Verder wil ik al mijn respondenten bedanken. Ik bedank de bewoners van het Immanuëlhof die met mij in gesprek wilden gaan, de medewerkers van de gemeente die de tijd hebben genomen voor een interview, en de medewerker van HW wonen die ik heb mogen interviewen. Zonder de data die ik dankzij hen heb verzameld was de afronding van mijn onderzoek niet mogelijk.

Niet te vergeten wil ik ook mijn thuisfront bedanken. Allereerst bedankt aan mijn lieve vriend die mij in tijden van stress wanneer ik niet altijd even te genieten was heeft moeten tolereren. Ik wil hem bedanken voor het feit dat ik altijd op hem kan rekenen voor steun en voor zijn eindeloze vertrouwen in mijn kunnen. Ook wil ik mijn ouders bedanken voor aanhoren van mijn lange verhalen over stage en scriptie. Evenzo voor het rekening houden met mij rondom deadlines. Ook bedank ik mijn buurvrouw voor het aanhoren en het relativeren van mijn actuele stresspunten tijdens de heerlijke kopjes thee.

Samenvatting

In deze thesis wordt er gekeken naar hoe een langdurige samenwerking tussen burgers en overheid kan worden bewerkstelligd in de vorm van burgerparticipatie. Het betreft het beheer van een gemeenschappelijke binnentuin in het Immanuëlhof te 's-Gravendeel. Dit is een nieuwbouwwijk en tevens de eerste klimaatadaptieve wijk in de Hoeksche Waard. Het initiatief kwam van de woningcorporatie Hoeksche Waard (HW) wonen. Bij het toewijzen van de woningen moesten potentiële bewoners aangeven wat duurzaamheid voor hem betekende en of zij bij wilden dragen aan het beheer van de tuin. Vervolgens is het project overgedragen aan de gemeente Hoeksche Waard (HW). Ondanks dat de bewoners aanvankelijk enthousiast waren, is de participatie uiteindelijk niet van de grond gekomen. De onderzoeksvraag die in deze thesis centraal staat is als volgt: “Welke factoren leiden tot een langdurige samenwerking tussen burgers en gemeente voor het beheer van de gezamenlijke tuin in het Immanuëlhof?” Om te kijken hoe een langdurig samenwerkingsverband gerealiseerd kan worden, is er in het theoretisch kader aandacht besteed aan hoe een langdurige samenwerking eruit ziet volgens Rotman et al. (2014) en hoe deze tot stand kan komen. Ook is gekeken naar wat burgers motiveert tot burgerparticipatie aan de hand van het CLEAR framework van Lowndes, Pratchett en Stoker (2006). Vervolgens is er gekeken naar hoe de huidige omstandigheden eruit zien, en wat er volgens de theorie mist en dus moet veranderen om wél een succesvolle langdurige samenwerking te verwerkelijken. Om dit te onderzoeken is er kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Er zijn interviews afgenomen met alle betrokken partijen, namelijk HW wonen, de gemeente HW en de bewoners. Hieruit is het volgende gebleken. Een langdurige relatie is in deze casus niet tot stand gekomen. Ten eerste heerst er enorm veel onduidelijkheid onder de bewoners. Voornamelijk over de taakverdeling mist er een hoop duidelijkheid. Daarbij is er in deze casus geen vast aanspreekpunt voor de bewoners voor wanneer zij met vragen zitten, wat volgens de literatuur belangrijk is voor een langdurige relatie. Ook blijkt inderdaad de fragmentatie tussen verschillende afdelingen een succesvolle samenwerking in de weg te staan. Verder stellen Rotman et al. (2014) dat participatie op de lange termijn wordt beïnvloedt en gestimuleerd door relaties die gaandeweg zijn opgebouwd. In deze casus is te zien dat er geen relaties zijn opgebouwd, wat betekent dat onder andere van mentorschap en een bepaalde mate van vertrouwen die cruciaal zijn voor langdurige samenwerking tussen burgers en overheid geen sprake is. Ook is gebleken dat de gemeenschappelijke doelen tussen de betrokken partijen niet verankerd zijn, wat een succesvolle samenwerking in de weg staat. Deze elementen zijn ook ondergebracht in bovengenoemd CLEAR model. In dit onderzoek is gesteld dat *Like to* het meest cruciale element is. Als deze ontbreekt, is een langdurige samenwerking niet mogelijk. Als *Like to* wel aanwezig is, kunnen de overige elementen van CLEAR de relatie tussen *like to* en een langdurige samenwerking positief beïnvloeden. Uit de interviews is gebleken dat *Like to* op meerdere

vlakken ontbreekt, bijvoorbeeld uit dat de bewoners hebben uitgesproken dat ze in hun motivatiebrief om de woning te bemachtigen hebben gelogen over hun ware motieven. Ook ontbreekt het *Can do* element in deze casus. De bewoners worden momenteel niet gefaciliteerd door de gemeente in middelen die nodig zijn om te participeren. Wat betreft *Enabled to* ligt het wat meer genuanceerd. Er is tot een bepaalde mate van een faciliterend netwerk, aangezien sommige burenspullen kunnen lenen van andere burens. Dit geldt echter niet voor iedereen. Ook heeft de overheid een kans gecreëerd voor de burgers om te participeren, wat getuigt van een aanwezigheid van *Enabled to*. Het element *Asked to* is ook wat genuanceerd. De overheid heeft burgers uitgenodigd om te participeren. De huidige manier van communicatie van de gemeente is echter niet toereikend genoeg voor de behoefte van de burgers om hen te motiveren om te participeren. Ten slotte loopt het op het gebied van *Responded to* ook niet voorspoedig. De bewoners krijgen vaak geen reactie van de gemeente op voorstellen. Tegelijkertijd gaat de gemeente wel in op andere eisen van de bewoners door een workshop te organiseren waar zij om hebben gevraagd, waar de bewoners vervolgens weer niet voor komen opdagen. Wel is er door de derde partij, HW wonen, invulling gegeven aan het erkenning- en waarderingsaspect van *Responded to* door de bewoners klimaatcadeaus te geven in ruil voor hun participatie. Een kanttekening bij de tekortkomingen in deze casus, is dat dit project in coronatijd gerealiseerd moest worden. Hierom moest er regelmatig om coronabeperkingen heen worden gewerkt wat de uitkomst van het project negatief heeft beïnvloed.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Probleemanalyse & oriëntatie.....	7
1.2 Doelstelling.....	8
1.3 Maatschappelijke relevantie	9
1.4 Wetenschappelijke relevantie.....	10
1.5 Opbouw van het onderzoek	10
2. Theoretisch kader	11
2.1 Interactief bestuur.....	11
2.2 Burgerparticipatie perspectief overheid	13
2.3 Burgerparticipatie perspectief burgers	15
2.4 Langdurige relatie.....	19
2.5 Conceptueel model	21
3. Onderzoeksontwerp en methodologische verantwoording	24
3.1 Onderzoeksstrategie	24
3.2 Selectie respondenten.....	25
3.3 Betrouwbaarheid & validiteit	25
3.4 Privacy	26
3.5 Operationalisering.....	26
4. Resultaten.....	27
4.1 Langdurige relatie.....	27
4.1.1 Duur van de samenwerking.....	27
4.1.2 Initiatiefnemer en samenwerkingspartners	27
4.1.3 Doelen	29
4.2 Toerusting.....	32
4.2.1 Middelen	32
4.2.2 Vaardigheden	33
4.2.3 Zelfvertrouwen	34
4.2.4 Opleidingsniveau	34
4.2.5 Sociaaleconomische status.....	35
4.2.6 Vertrouwen in samenwerkingspartner	35
4.2.7 Mentorschap	36
4.3 Animo	36
4.3.1 Motivatiebrief.....	37
4.3.2 Bijdragen aan omgeving	38
4.3.3 Toekomstperspectief.....	38

4.3.4 Gezamenlijke doelen en persoonlijke interesses	39
4.4 Inbedding.....	40
4.4.1 Faciliterend netwerk en sociale cohesie	40
4.5 Contacten	41
4.5.1 Uitnodiging tot participatie	41
4.5.2 Communicatie met de overheid.....	42
4.6 Empathie	43
4.6.1 Resultaten zien	43
4.6.2 Waardering en erkenning.....	44
4.7 Conclusie analyse	45
5. Conclusie en aanbevelingen	48
5.1 Beantwoording hoofdvraag.....	48
5.2 Beleidsaanbevelingen.....	48
5.3 Kanttekeningen	50
Literatuurlijst	52
Bijlage I: Operationaliseringsschema	55
Bijlage II: Uitnodiging interview bewoners	58
Bijlage III: Interviewguide bewoners	60
Bijlage IV: Interviewguide medewerkers gemeente/HW wonen.....	62
Bijlage V: Beheercontract.....	64
Bijlage VI: Beheerovereenkomst gemeente.....	67
Bijlage VII: Codeboom	72

1. Inleiding

1.1 Probleemanalyse & oriëntatie

De afgelopen jaren geeft de overheid steeds meer macht uit handen. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van een vrijwel uitsluitende top-down aanpak van de overheid, naar een combinatie met een bottom-up aanpak (Torfing, Peters, Pierre, & Sorensen, 2012). Burgers worden alsmaar meer betrokken bij zowel het uitvoeren als bij het maken en het ontwerpen van beleid. Zo wordt ook meer ingezet op burgerparticipatie. Burgerparticipatie is een geconditioneerde vorm van participatie die door de overheid is geïnitieerd (Gemeente Hoeksche Waard, 2021). De toename in samenwerkingen tussen overheid en burgers heeft onder andere te maken met de 'emancipatie' van de burger. Men is steeds vaker hoogopgeleid en wordt steeds mondiger en kritischer (Ianniello, Lacuzzi, Fedele, & Brusati, 2018). Burgers willen zelf steeds meer inspraak hebben over beleid wat hun eigen woon- en leefomgeving betreft (Humphrey, 2001; Van Dam, Salverda, & During, 2015; Hassink, Salverda, Vaandrager, Van Dam, & Wentink, 2016). Ook voor de overheid zijn er overwegingen om in te zetten op burgerparticipatie. Door burgers in de besluitvorming te betrekken wordt de kwaliteit en legitimiteit van beleid vergroot (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Zeker in de toenemende complexe samenleving waarin veel sprake is van 'wicked problems' is dit belangrijk (Fazi & Smith, 2006; Rittel & Webber, 1973; Torfing et al., 2012).

In dit onderzoek staat de casus rondom de burgerparticipatie van het Immanuëlhof in 's-Gravendeel centraal. "s-Gravendeel is één van de dorpen die valt onder de gemeente Hoeksche Waard. Het Immanuëlhof is binnen de gemeente Hoeksche Waard het allereerste nieuwbouwproject die volledig klimaatadaptief ingericht is (Gemeente Hoeksche Waard, 2021). Het is zo ontworpen dat het zich aanpast naarmate het klimaat verandert, en dat het bestand is tegen de wisselende weersomstandigheden. Tijdens het ontwerpen van de woningen was het altijd al de insteek dat er een gemeenschappelijke buitentuin zou komen die tezamen door de bewoners beheerd zou gaan worden. Mede om de toekomstige bewoners hier enthousiast voor te maken zijn zij tijdens het ontwerpen van deze tuin bij het proces betrokken geweest. Er zijn meerdere bewonersavonden geweest waarbij de gemeente samen met de toekomstige bewoners de tuin hebben ontworpen.

Om een woning in dit complex te bemachtigen, moesten belanghebbenden voor een woning solliciteren. De sollicitanten moesten een motivatiebrief schrijven. Hierin moesten zij vertellen hoe zij naar duurzaamheid en een groene omgeving kijken en wat voor betekenis dit voor hen heeft. Op basis hiervan heeft HW Wonen de te verdelen huizen toegewezen. Sinds eind 2020 konden de toekomstige bewoners van het Immanuëlhof hun nieuwe huis intrekken (Gemeente Hoeksche Waard, 2021).

Het Immanuëlhof is zoals eerder genoemd klimaatadaptief ontworpen. Er is weinig verharding in de tuin waardoor deze klimaatvriendelijk is. Zo zijn bijvoorbeeld aan de voorzijdes van alle woningen bergingsstroken aangebracht die bedoeld zijn om een overvloed aan regenwater na een forse regenval op te vangen. (Gemeente Hoeksche Waard, 2022). Ook is gekozen voor beplanting die niet alleen tegen hele natte periodes kan, maar die ook goed tegen droge periodes kan.

Om het onderhoud te kunnen verrichten zouden de bewoners de nodige materialen van de gemeente aangereikt krijgen (Gemeente Hoeksche Waard, 2022). Hiernaast is er jaarlijks een budget van € 0,50 per m² om het onderhoud te bekostigen. In dit geval komt dat neer op een budget van 250 euro per jaar (Gemeente Hoeksche Waard, 2022). Om het onderhoud voor de burgers te minimaliseren is gekozen voor beplanting die minimale aandacht nodig heeft om onderhouden te worden. In de beheerovereenkomst staat precies opgenomen welke zaken bij de inwoners komen te liggen, en welke zaken de gemeente op zich neemt.

Aanvankelijk waren de bewoners wel bereid om zich bezig te houden met het beheer en onderhoud van de tuin (Gemeente Hoeksche Waard, 2022). Nu de tuin daadwerkelijk opgeleverd is en het beheer- en onderhoudscontract moet worden opgesteld is echter een hoop veranderd in de bereidheid van de bewoners. Er zijn slechts nog enkele bewoners die bereid zijn om zich hiermee bezig te houden. Dit zet de gemeente voor een probleem aangezien het al bij het ontwerpen de insteek was dat de burgers het beheer en onderhoud van bepaalde zaken zouden overnemen.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om te kijken naar waar het precies is misgegaan bij het pogen van een langdurige samenwerking tussen burgers en overheid tot stand te brengen voor het beheer en onderhoud van de gemeenschappelijke buitentuin in het Immanuëlhof. Hoe komt het dat het ruime merendeel van de bewoners aanvankelijk aangaven dat zij bereid waren om mee te doen, maar als het zo ver is dat er slechts één bewoner nog bereid is om dit te doen. In het specifiek is het doel van dit onderzoek om aanbevelingen te doen aan de gemeente Hoeksche Waard over hoe burgerparticipatie op lange termijn kan worden bewerkstelligd door te analyseren wat mis is gegaan in de casus van het Immanuëlhof. Het kwalitatieve onderzoek wordt uitgevoerd door interviews te houden met bewoners van het Immanuëlhof, collega's van de gemeente en betrokken maatschappelijke partijen zoals HW wonen. Met behulp van deze interviews wordt getracht om de knelpunten die zich hebben voorgedaan in dit proces te identificeren. Hier kan vervolgens van geleerd worden voor zowel in de toekomst van de burgerparticipatie in het Immanuëlhof, als voor andere participatieprojecten.

Om dit te onderzoeken is de volgende centrale onderzoeksvraag opgesteld: “Welke factoren leiden tot een langdurige samenwerking tussen burgers en gemeente voor het beheer van de gezamenlijke tuin in het Immanuëlhof?”

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- Hoe ziet een langdurige samenwerking eruit?
- Wat zijn de huidige omstandigheden in de casus van het Immanuëlhof te 's-Gravendeel?
- Welke omstandigheden zijn nodig om een langdurige relatie tot stand te brengen?
- Welke knelpunten hebben zich voorgedaan tijdens het proberen te realiseren van een bestendige relatie in de casus van het Immanuëlhof?
- Wat kan geleerd worden van het verloop rondom het Immanuëlhof voor zowel deze als voor andere toekomstige samenwerkingen tussen burgers en overheid?

1.3 Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek is maatschappelijk van belang omdat het samen onderhouden van een gemeenschappelijke buitentuin de sociale cohesie tussen bewoners bevordert (Hassink et al., 2016; Witheridge & Morris, 2016). Door met elkaar een project te realiseren ontstaat een gevoel van saamhorigheid. Zo voelen burgers zich meer thuis en verbonden in hun eigen omgeving (Blake, et al., 2008). Dit draagt bij aan het woonplezier.

Ook kan door middel van het interviewen van betrokken burgers in kaart worden gebracht wat voor houding van de gemeente voor hen naar wens is in deze specifieke omgeving. Hier kan de gemeente waar mogelijk zich vervolgens op aanpassen. Op deze manier zal het participatieproces en het contact met de gemeente fijner verlopen voor de burgers (Hassink et al., 2016)

Ook kan wanneer burgerparticipatie goed verloopt ervoor gezorgd worden dat de eigen woon- en leefomgeving beter aansluit bij de wensen van de burgers (Hassink et al., 2016). Door in de ontwerpfase betrokken te worden bij plannen van de overheid, hebben burgers de mogelijkheid om mee te denken en om hun stem te laten horen. Zo kan beter rekening worden gehouden met de wensen van de burgers die geraakt worden door bepaald beleid. Om zo efficiënt en effectief mogelijk te werk te kunnen gaan in participatietrajecten is het noodzakelijk meer inzicht te krijgen in de redenen waardoor het niet soepel verloopt en hoe dit dan kan worden verbeterd zodat het wel succesvol wordt. Hierbij kan participatie in de huidige complexe samenleving zorgen voor effectievere leerprocessen waardoor men tot betere beslissingen kan komen (Newman, 2001).

1.4 Wetenschappelijke relevantie

De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek vindt zich in de relatief ondervertegenwoordigde hoek van de negatieve uitkomsten en een negatief verloop van burgerparticipatie. In de literatuur wordt doorgaans blindgestaard op de positieve aspecten die burgerparticipatie met zich mee kan brengen. Er wordt direct vanuit gegaan dat burgerparticipatie heel wat oplevert en dat het vaak een goede uitkomst is, zonder dat wordt stil gestaan bij dat het soms niet zo goed werkt (Ianniello et al., 2018).

Ook wordt in de bestaande literatuur weinig aandacht besteedt aan burgerparticipatie op langere termijn. Er wordt vaak benoemd dat burgerparticipatie op den duur geen stand houdt. Aan hoe burgerparticipatie op langer termijn wel succesvol kan worden, wordt weinig aandacht besteed. Dit onderzoek koppelt literatuur van wetenschappelijk onderzoek waar burgers aan participeren op langere termijn aan de literatuur van samenwerkingen tussen overheid en burgers, wat meer inzicht biedt over hoe burgerparticipatie op langere termijn succesvol kan zijn, aangezien hier nog zeer weinig literatuur over bestaat (Rotman, Hammock & Preece, 2014).

1.5 Opbouw van het onderzoek

In het volgende hoofdstuk zullen de bestaande theoretische concepten die betrekking hebben op dit onderzoek worden besproken, gevolgd door het conceptueel model van de verwachte relatie tussen de variabelen. Hierna zal het ontwerp van het onderzoek besproken worden met een methodologische verantwoording. Ook worden de centrale concepten geoperationaliseerd. Daarop volgt het resultaten hoofdstuk met een analyse van de verzamelde data. Deze thesis zal worden afgesloten met een conclusie, een beantwoording van de hoofd- en deelvragen, en zowel praktische als wetenschappelijke aanbevelingen.

2. Theoretisch kader

2.1 Interactief bestuur

Interactief bestuur heeft de afgelopen jaren een ontwikkeling doorgemaakt (Hassink et al., 2016). Voorheen vond sturing vooral plaats door formele overheidsinstanties en andere autoriteiten. Tegenwoordig vindt sturing ook regelmatig plaats door collectieve actie die georganiseerd is om gezamenlijke doelen te behalen. Torfing et al. (2012, p.14) definiëren interactief bestuur als: “Een complex proces waarbij verschillende sociale en politieke actoren met verschillende en tegenstrijdige belangen met elkaar samenwerken om gezamenlijke doeleindes te formuleren, na te streven en te realiseren met gebruikmaking van het mobiliseren, uitwisselen en hanteren van een set ideeën, regels en bronnen.” Deze vorm van governance heeft eenzelfde opvatting over het sturen van de samenleving, maar benadert kwesties op een andere manier dan de traditionele aanpak.

Interactief bestuur kent drie kernelementen waar door deze definitie de nadruk op wordt gelegd. Ten eerste is interactief bestuur een complex proces (Torfing et al., 2012). Er is sprake van interactie tussen diverse partijen. Deze interactie vindt plaats zonder concrete regels en procedures. Dit maakt het proces complex en onvoorspelbaar. Ten tweede wordt interactief bestuur geleid door het construeren en het nastreven van gezamenlijke doelen in een milieu van uiteenlopende belangen (Torfing et al., 2012). Interactief bestuur worstelt met het vinden van gezamenlijke doelstellingen. Om een rendabele samenwerking tot stand te kunnen brengen wordt gezocht naar uitkomsten waar alle partijen achter staan (Hassink et al., 2016). Toch hoort confrontatie en conflict ook bij interactief bestuur. Samenwerkingen tussen meerdere partijen verlopen namelijk niet altijd soepel. Onderlinge afhankelijkheid dwingt partijen echter tot samenwerking. Ten slotte behoort decentralisatie ook nog tot de kernelementen van interactief bestuur (Torfing et al., 2012). Er is sprake van een decentraal proces omdat van meerdere kanten gestuurd wordt. Er is niet langer één partij aan het sturen zoals bij traditioneel bestuur wel het geval is (Edelenbos & Klijn, 2006; Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Hajer & Wagenaar, 2003). Besluiten komen tot stand door middel van onderhandelingen en als gevolg van de dynamiek tussen de actoren (Torfing et al., 2012).

Interactief bestuur is niet in elke context de juiste keuze. Er zijn een aantal overheidsdomeinen die nog altijd erg hiërarchisch zijn ingericht. Denk bijvoorbeeld aan het domein defensie. Er zijn een aantal factoren die meespelen bij het bepalen of interactief bestuur het juiste antwoord is (Torfing et al., 2012). Zo wordt hier veel op ingezet wanneer het vraagstuk complex is en er veel actoren bij betrokken zijn of door geraakt worden. De veelvoudigheid van betrokken actoren zorgt voor een wederzijdse afhankelijkheid (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Blijleven & Van Hulst, 2021). Zo beschikt één partij vaak niet over alle benodigde bronnen. Actoren hebben elkaars bronnen en

middelen nodig om zo hun gemeenschappelijke doelen te kunnen behalen. Interactief bestuur biedt kansen en mogelijkheden voor casussen waarbij uiteenlopende belangen zijn tussen verschillende actoren.

Interactief bestuur kent twee vormen, namelijk een burger geïnitieerde vorm en een overheid geïnitieerde vorm (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). De burger geïnitieerde vorm van interactief bestuur uit zich vaak in burgerinitiatieven. Burgerinitiatieven hoeven niet uitsluitend door burgers ingediend te worden. Ook andere partijen zoals bijvoorbeeld sociaal ondernemers kunnen met burgerinitiatieven komen, mits deze maatschappelijke doelen ambiëren zonder zakelijk en commercieel oogmerk. Partijen komen zelf met initiatieven en ideeën die zij zonder al te veel bemoeienis van de overheid proberen te realiseren (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016).

De overheid geïnitieerde vorm van interactief bestuur is veelal burgerparticipatie. Dit betekent dat de overheid zelf bepaalt of en wanneer in het besluitvormingsproces burgers worden betrokken. De overheid creëert op deze manier een kans voor burgers om te reageren op bepaald beleid en om input te geven. Dit vindt wel plaats binnen door de overheid strikt gestructureerde kaders (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016).

Deze thesis legt de focus op burgerparticipatie. Of te wel, een overheid geïnitieerde vorm van interactief bestuur. Burgerparticipatie wordt door Laniello et al. (2018) gedefinieerd als: “Burgers betrekken bij de besluitvorming, vormgeving en/of uitvoering van beleid van de overheid, of van een overheidsdienst waar zij door geraakt worden.” Hierbij creëert de overheid de mogelijkheid tot inspraak voor haar burgers. De afgelopen periode is burgerparticipatie in omvang sterk gegroeid. De samenleving ontwikkelt zich en burgers willen meer inspraak hebben. Daarnaast heeft het ook te maken met dat de binding van burgers met politieke partijen steeds minder wordt (Torfing et al., 2012). Dit werkt direct door tot de vermindering van het gezag van deze politieke partijen. In het huidige politieke landschap zijn het niet langer de traditionele politieke partijen die het meeste gezag hebben waardoor er ook niet meer één groots machtsblok is (Laniello et al., 2018). Er is nu een toename in het aantal politieke partijen met een kleiner ledental. Er zijn nu meer bevolkingsgroepen en belangen die vertegenwoordigd worden door kleinere partijen. Ook de toenemende complexiteit van de vraagstukken waar deze samenleving voor staat heeft een rol gespeeld bij de opkomst van burgerparticipatie. Dit soort complexe vraagstukken vragen om een netwerkaanpak waarbij ook ruimte is voor burgerparticipatie. Hiernaast is ook de ‘emancipatie’ van de burger is bepalend geweest bij de ontplooiing van burgerparticipatie. Men is tegenwoordig steeds hoger opgeleid. Hoger opgeleiden willen en kunnen vaak beter participeren dan lager opgeleiden (Van den Brink, Van Hulst, De Graaf, & Van der Pennen, 2012; Hassink et al., 2016). Naarmate het opleidingsniveau stijgt, neemt ook de kundigheid van burgers toe om te participeren. Dit resulteert in een sneller tempo waarin burgers in staat zijn om zich te organiseren wanneer hun belangen worden geraakt.

2.2 Burgerparticipatie perspectief overheid

Voor zowel de overheid als voor de burgers zijn er diverse overwegingen om wel of juist niet te kiezen voor burgerparticipatie. De overheid kan besluiten om niet in te zetten op burgerparticipatie om bijvoorbeeld één van de volgende redenen. Ten eerste kan het de overheid veel tijd kosten om een samenwerking met burgers aan te gaan (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Door meer partijen bij besluitvorming te betrekken zijn er meer meningen en belangen waar rekening mee gehouden moet worden (Edelenbos & Klijn, 2006; Sorensen & Torfing, 2009). Dit kan meer tijd kosten dan wanneer slechts een selecte groep aan actoren is die het met elkaar eens moet worden. Interactieve besluitvormingsprocessen behoeven extensieve netwerkbeheeractiviteiten (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Niet alleen het opzetten van dergelijke participatieprocessen kost tijd. Er moet namelijk ook oog gehouden worden op de resultaten die de burgerparticipatie oplevert. Het blijft immers de verantwoordelijkheid van de overheid om bepaalde diensten te leveren. Dit betekent dat deze diensten ook aan een zekere kwaliteit moeten voldoen wat men van de overheid kan verwachten.

Tijd is ook geld. Hoe meer tijd het kost om burgerparticipatie tot stand te brengen en om het goed te laten verlopen, hoe meer geld het de overheid kost (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Ianniello et al., 2018). De kosten zitten in het salaris van de ambtenaren die zich hier mee bezig houden, maar ook de middelen en het budget die nodig zijn om burgers te faciliteren in hun participatie kosten geld. Mocht het zo zijn dat tegen veel obstakels wordt opgelopen tijdens het burgerparticipatieproces, kost dit veel werkuren van ambtenaren om dit op te lossen en dus veel geld. Los van de obstakels tijdens het proces komen er ook andere onverwachte kosten kijken bij een participatieproces. Denk bijvoorbeeld aan een toename van onderhoudskosten die ontstaan door veranderingen die worden aangebracht.

Burgerparticipatie betekent voor de overheid ook het deels loslaten van macht en controle (Ianniello et al., 2018). Ambtenaren hebben het niet meer volledig zelf voor het zeggen zoals zij voorheen gewend waren. Aan deze verandering is soms moeilijk te wennen voor ambtenaren. Dit kan zorgen voor een gesloten houding vanuit de overheid wat het proces kan dwarsbomen (Hassink et al., 2016). Het kan ook soms voor burgers ogen alsof ambtenaren een gesloten houding hebben, terwijl dit in werkelijkheid met bestuurlijke inbedding te maken kan hebben (Nederhand, Bekkers, & Voorberg, 2016; Tuurnas, 2015; Hassink et al., 2016; Mees, Uittenbroek, Hegger & Driessen, 2019). In sommige gevallen zijn kaders rondom een project al dusdanig afgebakend dat er nauwelijks nog ruimte is voor inbreng van burgers omdat hier slechts in zeer beperkte mate wat mee gedaan kan worden. In dit geval is het de vraag of burgerparticipatie wel van toegevoegde waarde kan zijn (Hassink et al., 2016). Het loslaten van macht en controle betekent dat niet meer vanaf één punt gestuurd wordt. Sturing vindt plaats vanuit meerdere richtingen waardoor onduidelijkheid kan ontstaan over de rolverdeling. Dit betekent dat het lastiger is om te achterhalen wie waarvoor precies verantwoordelijk

is (Hajer & Wagenaar, 2003; Klijn & Skelcher, 2007). Vaak zijn resultaten niet te herleiden naar één bepaalde actie of actor, maar zijn resultaten het gevolg van de samenloop van omstandigheden die ontstaat door alle handelingen van de betrokken actoren tezamen. Dit maakt het ook extra lastig om de output van burgerparticipatie te kunnen. Dit maakt het lastig om in kaart te brengen wat burgerparticipatie onderaan de streep oplevert (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016).

Burgerparticipatie kan ook leiden tot ongelijkheid. Het zelforganiserend vermogen van burgers verschilt onderling sterk (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Bepaalde groepen mensen zullen eerder participeren dan andere groepen. Dit heeft ook te maken met of men uit een ondersteund milieu komt die hen in staat stelt om te participeren. De dominantie van sommige individuen of van homogene groepen kan ervoor zorgen dat het participatieproces als het waren door hen wordt gekaapt (Ianniello et al., 2018). Dit wekt de vraag op of burgerparticipatie wel democratisch is als de betrokken burgers niet vertegenwoordigend zijn voor alle betrokkenen (Mayer, Edelenbos, & Monnikhof, 2005; Bang, 2009; Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Vaak zijn het de hoger opgeleiden die deel willen nemen aan en die de capaciteit hebben om deel nemen met burgerparticipatie (Van den Brink et al., 2012; Hassink et al., 2016).

Ondanks dat deze bezwaren zich kunnen voordoen tijdens het samenwerkingsproces kan burgerparticipatie ook wat opleveren voor de overheid. Zo kan het inzetten op burgerparticipatie de effectiviteit en de efficiëntie van besluitvorming door de overheid doen toenemen (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Torfing et al., 2012). Tegenwoordig staat de overheid voor steeds meer en voor steeds complexere problemen. Bij deze complexe problemen is veel sprake van verschillende en tegenstrijdige belangen (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Dit kan leiden tot botsingen tussen belanghebbenden wat weer kan leiden tot een stremming van het proces. Door burgers die geraakt worden door bepaald beleid te betrekken bij het ontwerpen en het uitvoeren van dat beleid kan een hoop weerstand hier al van worden weggenomen (Kooiman, 1993). Dit kan het proces versnellen wat zorgt voor meer efficiëntie (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Pierre & Peters, 2000). Ook beschikt de overheid volgens Edelenbos en Van Meerkerk (2016) door het betrekken van burgers bij het maken en uitvoeren van beleid over meer bronnen zoals informatie en kennis. Meer toegang tot deze middelen kan leiden tot effectievere uitkomsten (Torfing et al., 2012). Door inzicht te hebben in meer verschillende ideeën en perspectieven kan de kwaliteit van besluitvorming worden verhoogd. Ook kan men zo tot rijkere oplossingen komen. Rationeel gezien heeft men in sommige situaties elkaar nodig om doelen te bereiken omdat één partij vaak niet over alle benodigde middelen beschikt (Torfing et al., 2012).

Burgerparticipatie kan ook leiden tot een groter draagvlak voor beleid (Edelenbos & Van Meerkerk; Ianniello et al., 2016; Kooiman, 1993). Door burgers tijdens de ontwikkeling van beleid bij het proces te betrekken, hebben zij de mogelijkheid om hun mening te geven. Niet altijd kan echter

aan de wensen van de burgers worden voldaan. Door met hen in gesprek te treden en te kunnen uitleggen waarom bepaalde beslissingen gemaakt worden krijgt de burger meer inzicht en begrip voor zekere uitkomsten (Kooiman, 1993). Dit zorgt ervoor dat ondanks dat burgers het misschien liever anders hadden willen zien, zij toch achter bepaald beleid staan omdat ze wel begrip hebben voor hoe het beleid tot stand is gekomen omdat zij hier nu meer inzicht in hebben (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Kooiman, 1993).

Vanuit een democratisch perspectief kan de overheid ervoor kiezen om burgerparticipatie in te zetten om haar responsiviteit te vergroten (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Torfing et al., 2012). Traditioneel gezien hebben burgers slechts één keer in vier jaar tijd de mogelijkheid om hun democratisch recht te beoefenen. Naast dat zij dan de gelegenheid hebben om volksvertegenwoordigers te kiezen hebben zij verder weinig mogelijkheid om invloed uit te oefenen en om hun stem te laten horen. Burgerparticipatie zorgt voor een toenemende inclusie en invloed van burgers (Torfing et al., 2012). Dit kan er vervolgens voor zorgen dat de overheid meer inzicht krijgt in wat voor de lokale burgers wenselijk is, wat vervolgens weer kan zorgen voor een hogere tevredenheid van het volk over overheidsbeslissingen.

Door mogelijkheden te creëren met burgerparticipatie geeft de overheid ook gehoor aan maatschappelijke eisen (Torfing et al., 2012). Burgers willen meer gehoord worden en willen meer inspraak hebben (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016; Torfing et al., 2012; Hassink et al., 2016). Ervoor kiezen om burgerparticipatie in te zetten kan dus ook een manier van de overheid zijn om haar burgers tevreden te houden door onvrede weg te nemen.

2.3 Burgerparticipatie perspectief burgers

Ook burgers kunnen diverse overwegingen hebben om wel of niet deel te nemen aan participatieprocessen. Voor burgers is het niet altijd even aantrekkelijk om deel te nemen aan burgerparticipatie. Ook voor hen kan het participeren veel tijd kosten (Ianniello et al., 2018). Vaak zijn burgers niet bekend met de casus waarover de overheid om hun hulp vraagt. Het kost hen ten eerste al tijd om met de casus en de taken bekend te raken. Ook kan het zo zijn dat burgers misschien niet over alle benodigde capaciteiten beschikken om deel te nemen. Denk aan ontbrekende kennis en/of fysieke bedrijvigheid. Mogelijk moet hier eerst aan gewerkt worden door middel van een cursus voordat men daadwerkelijk kan deelnemen aan het participatieproces (Hassink et al., 2016). Het participeren zelf kost ook tijd. Afhankelijk van het desbetreffende project kan dit eenmalig een paar uurtjes zijn, maar het participatieproces kan ook structureel voor een langer termijn een hoop tijd in beslag nemen. Het kan ook voorkomen dat burgers aanvankelijk het idee hebben dat zij wel de nodige tijd hebben om te participeren. Gaandeweg kan de privé situatie van burgers echter sterk veranderen

wat invloed kan hebben op de continuïteit van hun deelname. Het kan zijn dat burgers buiten hun eigen macht om moeten stoppen of in eerste instantie al niet kunnen meedoen aan een participatietraject.

Wat ook een belangrijke overweging voor burgers kan zijn of wel of niet deel te nemen aan burgerparticipatie, is dat het hen doorgaans geen directe financiële beloningen oplevert. Een enkele keer komt het wel eens voor dat burgers een kleine financiële vergoeding ontvangen vanuit de overheid voor hun inzet. Mocht dit gebeuren betreft het vaak een langdurige samenwerking tussen burger en overheid waarbij de burger structureel over een langere periode tijd en moeite investeert. Dit is echter meestal niet het geval. Burgerparticipatie vindt vooral plaats op basis van onbetaald werk (Dekker & Halman, 2003). Voor burgers die het financieel niet al te breed hebben kan dit een belangrijk obstakel zijn tot deelname. Dit gezegd te hebben kan burgerparticipatie vaak wel andere dingen opleveren voor burgers zoals een verbetering in hun leefomgeving (Ianniello et al., 2018; Lowndes, Pratchett & Stoker, 2006).

Voor burgers kan het ook soms ogen alsof niks met hun inbreng wordt gedaan. Burgers weten vaak niet met welke factoren er allemaal rekening mee gehouden moet worden (Lowndes et al., 2006). Dit zorgt ervoor dat wanneer er inspraak gegeven wordt aan burgers binnen een participatieproces, dat dit soms kan leiden tot onuitvoerbare uitkomsten en ideeën. Als het lijkt voor burgers alsof er niks wordt gedaan met hun ideeën zal dit leiden tot ontevredenheid. Dit maakt verwachttingsmanagement in een participatieproces cruciaal. Burgers moeten van tevoren weten wat er met hun inbreng gedaan wordt en waar invloed mogelijk is (Bryson, Quick, Slotterback, , & Crosby, 2013).

Deze obstakels voor burgers om deel te nemen aan een participatieproces moeten worden weggenomen. Hierom is het van belang om inzicht te krijgen in wat burgers motiveert. Het CLEAR framework van Lowndes et al. (2006) geeft inzicht in wat burgers motiveert om deel te nemen aan burgerparticipatie. Het CLEAR model bestaat uit vijf componenten, namelijk: *Can do*, *Like to*, *Enabled to*, *Asked to* en *Responded to* (Lowndes et al., 2006). Het CLEAR model komt in de Nederlandse literatuur overeen met het ACTIE-instrument, bestaande uit Animo, Contacten, Toerusting, Inbedding en Empathie, van Denters, Tonkens, Verhoeven en Bakker (2013).

Het eerste component is *Can do*. *Can do* heeft betrekking op of burgers kunnen deelnemen (Lowndes et al., 2006). Denk hierbij aan of zij individueel de middelen, vaardigheden en/of tijd hebben om met een bepaald project mee te doen. Wanneer burgers in het bezit zijn van de juiste vaardigheden en middelen zoals bijvoorbeeld goed kunnen spreken, schrijven en technische vaardigheden, zijn ze beter in staat om deel te nemen aan een participatieproject (Denters et al., 2013). Ook moet men het vertrouwen hebben in zichzelf om deze capaciteiten daadwerkelijk te gebruiken. Deze middelen zijn doorgaans meer aanwezig bij hoger opgeleide burgers dan wat lager opgeleiden. Ook de werkende bevolkingsgroep heeft gemiddeld meer toegang tot de benodigde vaardigheden en middelen om te

participeren dan het niet werkende deel van de bevolking. De sociaaleconomische status van burgers speelt ook een grote rol of zij in staat zijn om te participeren (Lowndes et al., 2006). Sommige vaardigheden hangen af van het aantal en het soort hulpbronnen waar een individu over beschikt. Een belangrijke hulpbron kan bijvoorbeeld de opleiding zijn die een individu heeft genoten. Onderwijs zorgt voor een breder aanbod en een hogere kwaliteit van individuele vaardigheden. *Can do* komt overeen met Toerusting uit het ACTIE-instrument, en gaat dus over de beschikbare middelen en vaardigheden van de burgers (Denters et al., 2013).

Vervolgens is er *Like to*. *Like to* gaat over of men mee wilt doen (Lowndes et al., 2006). Het heeft te maken met in hoeverre burgers zich verbonden voelen met hun eigen omgeving. Dit kan betrekking hebben op de fysieke omgeving, maar ook op de mensen in die omgeving. De toekomstplannen van mensen zijn hierin mede bepalend. Als men van plan is om ergens slechts tijdelijk te wonen, is voor hen weinig incentive om aan de slag te gaan om die omgeving een fijnere plek te maken. Een jong gezin die op een nieuwe plek gaat wonen met als intentie om daar een toekomst op te bouwen, zal eerder geneigd zijn om bij te dragen aan een fijnere leefomgeving voor die buurt (Denters et al., 2013). Mensen zijn ook eerder geneigd om deel te nemen aan burgerparticipatie wanneer zij een goede band hebben met hun buren. Als dit niet het geval is wilt men minder snel deelnemen omdat ze niet willen dat anderen profiteren zonder zelf ook te investeren, ook wel free-ride gedrag genoemd (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Wat ook bepalend is voor burgers om deel te nemen aan dergelijke participatieprocessen, is of ze het met elkaar doen (Lowndes et al., 2006). Men wil vaak eerder bijdragen als ze het met elkaar doen. Als een groot deel van hun wijk of straat al mee doet, zullen andere burgers ook sneller mee willen doen. Door samen een project te realiseren wordt ook het gemeenschapsgevoel in die buurt verstevigd. Wanneer een gedeelde identiteit heerst of is ontstaan door eerdere samenwerkingen, is men eerder geneigd om deel te nemen. *Like to* komt overeen met Animo uit het ACTIE-instrument. Animo heeft dus betrekking op de motivatie van burgers (Denters et al., 2013).

Dan is er *Enabled to*. *Enabled to* zegt iets over hoe mensen gefaciliteerd worden door de overheid om te participeren (Lowndes et al., 2006). Dit wil zeggen, krijgen burgers wel of niet de mogelijkheid om te participeren. De overheid moet burgers wel in de gelegenheid stellen om deel te nemen door participatiekansen te creëren (Denters et al., 2013). Niet alleen de overheid speelt een rol bij *Enabled to*. Ook het netwerk waarin burgers zich bevinden zijn bepalend bij de facilitering van hun deelname. Wanneer men zich bevindt in een breed netwerk maakt dit het gemakkelijker om te participeren. Deel zijn van een netwerk en contact onderling versterkt de motivatie tot participatie (Lowndes et al., 2006). Collectieve deelname creëert een milieu van geruststelling en het geeft burgers feedback dat hun betrokkenheid waarde heeft. Een juiste samenstelling van een groep burgers leidt tot een gemakkelijkere mobilisatie van burgerparticipatie. *Enabled to* komt overeen met Inbedding uit

het ACTIE-instrument (Denters et al., 2013). Inbedding heeft dus te maken met de manier waarop organisaties in staat zijn om bewoners te ondersteunen bij hun participatie.

Verder is er nog *Asked to*. *Asked to* betreft of burgers worden gevraagd om deel te nemen en ook de manier waarop burgers worden gevraagd om deel te nemen (Lowndes et al., 2006). Dit lijkt enigszins een voor de hand liggende factor, maar het is toch het benoemen waard. Burgers zijn geneigd om eerder deel te nemen wanneer hun participatie gevraagd wordt. Wanneer om hulp gevraagd wordt door mensen in posities van macht en verantwoordelijkheid, heeft dit veel kracht om anderen te mobiliseren tot deelname. Ook de manier waarop men wordt gevraagd om deel te nemen heeft impact. Wanneer behoefte is aan het in contact komen van de overheid met jongeren is de krant niet het juist medium om hen te bereiken. Net als wanneer de overheid met ouderen contact wil komen is de gekozen communicatie tool cruciaal. *Asked to* komt overeen met contacten uit het ACTIE-instrument en gaat dus om de connecties en interacties met de omgeving zoals burens en lokale organisaties (Denters et al., 2013).

Ten slotte is het laatste component van het CLEAR model *Responded to*. *Responded to* heeft te maken met of burgers het gevoel hebben dat er naar hen wordt geluisterd (Lowndes et al., 2006). Wanneer onder burgers het gevoel heerst dat toch niks met hun inbreng wordt gedaan, kan dit een reden zijn om niet deel te nemen aan een participatietraject als zij het gevoel hebben dat het toch geen zin heeft. Burgers zullen van tevoren een bepaalde verwachting hebben over er wat er met hun bijdrage zal worden gedaan. Als niet aan deze verwachtingen wordt voldaan of als zij niet geloven dat er aan hun verwachtingen zal worden voldaan, zullen zij een volgende keer niet meer bereid zijn om deel te nemen of helemaal niet bereid zijn om te beginnen aan een deelname of vroegtijdig afhaken. Het uitblijven van een respons van de overheid op de inbreng van burgers en hun participatie blijkt uit onderzoek één van de grootste barrières te zijn voor burgerparticipatie (Lowndes et al., 2006). Dit soort ervaringen van burgers of enkel hun perceptie dat niks met hun contributie gaat worden gedaan is een belangrijke overweging voor burgers om niet mee te doen (Lowndes et al., 2006). Om bereid te zijn om te participeren moeten burgers in de veronderstelling zijn dat de overheid naar hen luistert. Burgers moeten het vertrouwen hebben dat de overheid hun inbreng in overweging neemt of burgers moeten al eerdere positieve ervaringen hebben gehad waaruit dit is gebleken. *Responded to* komt overeen met Empathie uit het ACTIE-instrument van Denters et al. (2013). Empathie gaat dus over hoe de professionals binnen de samenwerking in kunnen spelen op de wensen en verwachtingen van de burgers.

Aangezien dit een Nederlands paper is, zullen de Nederlandse termen uit het ACTIE-instrument gebruikt worden.

2.4 Langdurige relatie

Alle voor- en nadelen in overweging nemende kan burgerparticipatie dus een belangrijk middel zijn om diverse doelen te behalen. Dit in combinatie met de enorme opkomst van burgerparticipatie van de afgelopen jaren maakt het interessant om te kijken naar hoe deze projecten op de langere termijn in stand worden gehouden (Edelenbos & Van Meerkerk, 2016). Ondanks dat burgerparticipatie in de huidige maatschappij verre van zeldzaam is, zijn namelijk weinig projecten die succesvol zijn als gekeken wordt naar continuïteit. Burgerparticipatie is vaak op de langere termijn niet erg vruchtbaar (Torfing et al., 2012; Hassink et al., 2016; Blijleven & Van Hulst, 2021). Burgers beginnen aanvankelijk enthousiast aan dergelijke projecten. Men heeft zin om aan de slag te gaan en om met de gemeenschap hun steentje bij te dragen. Toch zwakt het enthousiasme van burgers na enige tijd wat af wat de verwatering van het participatieproject als gevolg hiervan heeft (Lowndes, Pratchett, & Stoker, 2006).

Hoewel de literatuur vaak spreekt over invloeden op langdurige relaties en continue samenwerkingsprojecten, blijft dit concept open voor interpretatie. Op basis van de bestaande literatuur zal in dit onderzoek onder een langdurige relatie het volgende worden verstaan: “Een langdurige samenwerkingsrelatie tussen burgers en overheid betreft een relatie waarbij er voor een onbepaalde tijd wordt samengewerkt om gemeenschappelijke en vooraf vastgelegde doelstellingen te behalen” (Rotman et al., 2014).

In de literatuur worden diverse verklaringen gegeven waardoor burgerparticipatie op de lange termijn niet altijd een succes is. Zo kan het voor burgers lastig zijn als er geen duidelijk aanspreekpunt is binnen bijvoorbeeld de gemeente (Mees et al., 2019). zijn meerdere ambtelijke medewerkers betrokken bij het burgerparticipatieproject waardoor het voor burgers niet altijd duidelijk is bij wie ze voor welk probleem moeten zijn. Dit kan ertoe leiden dat burgers van hot naar her worden gestuurd binnen een organisatie waardoor de motivatie onder burgers kan afnemen. Andere uitdagingen die komen kijken bij het opbouwen van een langdurige samenwerkingsrelatie tussen burgers en overheid zijn het gebrek aan diversiteit en representativiteit van deelnemers van de burgerparticipatie (Blijleven & Van Hulst, 2021).

Het artikel van Nederhand, van der Steen, en van Twist (2018) stelt dat medewerkers van de overheid soms moeite hebben met de fragmentatie binnen hun organisatie. Soms is het lastig om een project goed te begeleiden als hiervoor samengewerkt moet worden tussen verschillende departementen met andere regels en manieren van doen.

Een samenwerkingsverband moet volgens Cuthill en Fien (2005) ook geen afhankelijkheid creëren. Wanneer één van de partijen sterk afhankelijk is van de ander, is het moeilijk om een gedeeld begrip en toewijding op de lange termijn te creëren. Wanneer er afhankelijk bestaat van één partij op de ander blijft het vaak bij korte participatieprocessen.

Ondanks dat in de literatuur meerdere redenen geïdentificeerd zijn die een oorzaak kunnen zijn van het spaaklopen van burgerparticipatie, is nog weinig geschreven over welke factoren wél kunnen bijdragen aan succesvolle burgerparticipatie op lange termijn (Rotman, 2013). Eén van de weinige artikelen die hier wel wat over zeggen is het artikel van Rotman et al (2014). Zij stellen dat motivaties van burgers om aanvankelijk mee te doen aan een burgerparticipatieproject verschillen van de motivaties om aangehaakt te blijven aan dergelijke projecten. Burgers kiezen aanvankelijk om te participeren vanwege persoonlijke interesses, zelfpromotie, zelfeffectiviteit en/of maatschappelijke verantwoordelijkheid (Rotman et al., 2014).

Participatie op lange termijn wordt beïnvloedt door verschillende soorten relaties die gedurende project worden opgebouwd. De eerste factor die invloed heeft op participatie op lange termijn is vertrouwen (Rotman et al., 2014). Door burgers mee te laten doen met bijvoorbeeld beleidsprocessen, geef je hen de mogelijkheid om zich bezig te houden met zaken waar zij vaak niet de benodigde kennis en/of competenties voor bezitten (Lowndes et al., 2006). Dit kan ervoor zorgen dat ambtelijke medewerkers niet alles even gemakkelijk uit handen durven te geven. Dit kan als gevolg hebben dat burgers bij het uitvoeren van dergelijke taken sterk gecontroleerd worden door medewerkers van de samenwerkende organisatie (Ianniello et al, 2018). Dit kan het opbouwen van vertrouwen tussen beide partijen sterk hinderen. Rotman et al. 2014 Door burgers veel te controleren te formeel te blijven worden er geen persoonlijke relaties opgebouwd (Hassink et al., 2016). Rotman et al (2014) vonden dat wanneer er wel persoonlijke relaties werden aangegaan, dat langzaam vertrouwen werd opgebouwd wat een langdurige samenwerking tot gevolg had.

Ook Hassink et al. (2016) benadrukken de grote rol die vertrouwen speelt binnen een langdurige samenwerking tussen overheid en burgers. Zij stellen dat het opbouwen van een informele relatie die gebaseerd is op vertrouwen cruciaal is voor het creëren van een continue relatie. De kwaliteit van een relatie is afhankelijk van de mate van vertrouwen die is ontstaan tussen beide partijen (Hassink et al., 2016; Lowndes et al., 2006).

In Blijven en Van Hulst (2020) wordt ook het gebrek aan vertrouwen tussen samenwerkende partijen genoemd als reden waardoor burgerparticipatie op de lange termijn niet succesvol is. Voornamelijk het gebrek aan vertrouwen onder burgers tegenover de overheid en overheid en ambtenaren vormen een obstakel voor continue participatie (Blijleven & Van Hulst, 2021).

Ten tweede is het opstellen van gemeenschappelijke doelen bevorderend voor het opbouwen van een langdurige samenwerking (Rotman et al., 2014). op deze manier weet men wat van elkaar te verwachten valt. Er moet duidelijke communicatie zijn tussen beide partijen. Dit komt overeen met het zojuist besproken punt van Mees et al. (2019) dat burgers geneigd zijn om af te haken wanneer er geen duidelijk aanspreekpunt is binnen de samenwerkende organisatie. Zaken als verantwoordelijkheid, onduidelijkheid over de rolverdeling en verwachte resultaten zijn makkelijker

om mee om te gaan wanneer hier duidelijk over wordt gecommuniceerd. Door hier regelmatig op te reflecteren en dit met elkaar te bespreken wordt een positieve sfeer gecreëerd wat deelname voor een langere tijd aanmoedigt (Rotman et al., 2014) .

Vervolgens is erkenning en toeschrijving een belangrijke factor (Rotman et al., 2014). De mate van erkenning die gewenst is bij participatie verschilt sterk onder de participanten, maar iedereen heeft een zekere mate van erkenning nodig om langdurig deel te nemen aan een participatieproject. Dit kan verschillende vormen aannemen. Het kan een algemene erkenning zijn door te benoemen dat een samenwerking met burgers heeft plaatsgevonden, maar het kan ook een individuele erkenning zijn door specifiek namen te benoemen van degene die het meest hebben bijgedragen. Voornamelijk bij externe publicaties over het project wordt dit door participanten belangrijk gevonden.

Ten vierde speelt mentorschap een rol voor langdurige participatie (Rotman, et al., 2012). De relaties die worden opgebouwd tussen medewerkers binnen een organisatie en burgers zijn belangrijk. Vaak zijn de medewerkers van de overheidsinstantie meer gespecialiseerd op bepaalde gebieden dan de burgers zelf. Dit betekent dat voornamelijk de burgers veel kunnen leren van de kennis en competenties van hun samenwerkingspartners.

Ten slotte is het opbouwen van externe relaties een belangrijke factor voor samenwerking op lange termijn (Rotman et al., 2014). Rotman et al (2014) vonden dat men aanvankelijk vaak bij een participatieproject aansloot vanwege persoonlijke interesses en eigen gewin door hun participatie. Gedurende het proces verschoof deze zelf gerelateerde motivatie naar collectivistische motivatie (Rotman et al., 2014). Op den duur zagen participanten de opbrengsten van hun deelname voor de gemeenschap, wat hen motiveerde om dit werk te blijven doen. De initiële motivatie om mee te doen voor het eigen belang is dus verschoven naarmate het project bezig was door te zien wat het oplevert voor de maatschappij naar motivatie om wat te doen voor de gemeenschap.

2.5 Conceptueel model

Dit onderzoek kijkt naar hoe een langdurige samenwerking tussen burgers en overheid tot stand gebracht kan worden in de vorm van burgerparticipatie. Om de verwachte relaties visueel te maken zijn deze weergegeven in het onderstaande conceptueel model.

Verwacht wordt dat het component Animo cruciaal is voor een langdurige samenwerking. Animo wordt verwacht een positief causaal effect te hebben op een langdurige samenwerking. Als Animo ontbreekt zal dit een obstakel vormen voor een langdurige samenwerking. Als mensen niet willen participeren is de kans groot dat ze zullen afhaken of dat de kwaliteit van hun deelname niet optimaal is. De andere vier componenten van het ACTIE model spelen naar verwachting een mediërende rol tussen Animo en een langdurige samenwerking. De factor gemeenschappelijke doelen

die kan bijdragen aan het opbouwen van een langdurige relatie valt onder Animo. Om mee te doen aan burgerparticipatie moet er voor de burgers ook wat te halen zijn. Door doelen op te stellen waar de burgers baat bij hebben, is de kans dat ze mee willen doen groter. Zodoende valt het opstellen van gemeenschappelijke doelen onder Animo, en beïnvloedt Animo de mate waarin een langdurige relatie kan worden opgebouwd.

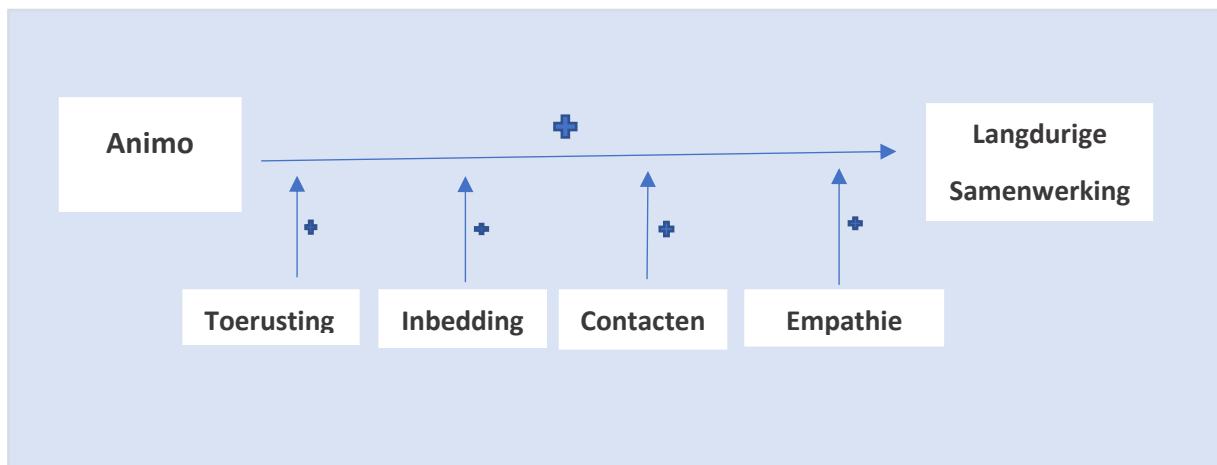
Er wordt verwacht dat Toerusting een positieve invloed heeft op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking. Als men iets goed kan en ook in staat is om mee te doen, dan zal men indien ook sprake is van animo eerder daadwerkelijk op langer termijn een samenwerking aangaan. Als iemand niet over de benodigde skills beschikt voor het participatietraject in kwestie, zal men zich gehinderd voelen om mee te doen en is er dus een grote kans dat iemand niet zal participeren. Als je ergens goed in bent ga je het vanzelf ook leuker vinden om te doen. Zo kan men door de factor mentorschap die een langdurige relatie positief beïnvloedt ook leren van overheidsmedewerkers die over meer kennis en competenties bezitten. Door het mentorschap kan men beter deelnemen. Op deze manier heeft Toerusting een positieve causale invloed op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking tussen burgers en overheid. Als men beter in staat is om mee te doen zal men meer Animo hebben om mee te doen wat de kans op de langdurige samenwerking doet toenemen.

Vervolgens wordt verwacht dat ook Inbedding een positieve invloed zal hebben op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking. Als de overheid kansen creëert voor burgers om te participeren zal het ook leuker zijn voor burgers om deel te nemen dan wanneer zij zelf kansen moeten creëren tot participatie. Als burgers dus 'Enabled' worden door de overheid wordt het makkelijker om te participeren wat het ook leuker maakt om te doen. Als men gefaciliteerd wordt en ook animo heeft, zal men eerder geneigd zijn om een langdurige samenwerking aan te gaan. Door Animo verder te bevorderen heeft Inbedding een bevorderend effect op een langdurige samenwerking. De factor vertrouwen die van belang is voor de opbouw van een langdurige relatie valt onder de factor Inbedding. Wanneer er vertrouwen is tussen de partijen zullen burgers meer durven doen en meer willen doen, wat een fijnere band opbouwt. Door de fijne en wat meer informele sfeer en persoonlijke relaties worden burgers voor een langere tijd aan een project gebonden.

Ook van het component Contacten wordt verwacht dat deze een positieve invloed zal hebben op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking. Mensen zullen eerder geneigd zijn om ergens aan mee te doen als het aan hen gevraagd wordt. Als men gevraagd wordt om mee te doen vinden mensen het vaak ook al leuker om mee te doen. Mensen vinden het leuk om het gevoel te hebben dat anderen hen nodig hebben. Op deze manier heeft Contacten een positieve invloed op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking.

Ten slotte wordt ook van Empathie verwacht dat dit de relatie tussen Animo en een langdurige

samenwerking positief bevordert. Als mensen het idee hebben dat er daadwerkelijk wat met hun inbreng gedaan wordt zijn mensen eerder bereid om mee te doen. Als mensen het gevoel hebben dat hun inzet er toe doet, wordt het ook gelijk leuker om mee te doen en zal men eerder mee willen doen. Als er dus Empathie is en mensen kunnen zien dat hun inzet niet voor niks is en er ook Animo is, zal men eerder bereid zijn om langdurig te participeren. Verwacht wordt dat de factor erkenning een toeschrijving belangrijk voor het opbouwen van een langdurige relatie. Deze factor wordt in dit onderzoek onder gebracht in Empathie, aangezien erkenning en waardering vormen van reflectie zijn op de input van de burgers bij een participatieproject. Waardering en erkenning bevorderen de factor Empathie, wat dus bijdraagt aan de participatie van burgers op de lange termijn. Ook het opbouwen van externe relaties en de verschuiving van eigen motivatie naar collectivistische motivatie valt onder Empathie. Burgers raken collectief gemotiveerd wat hen voor een langere periode aan een project bindt door te zien wat hun input met de omgeving en de gemeenschap heeft gedaan. Door te zien wat hun inzet teweeg heeft gebracht in hun omgeving raken burgers collectief gemotiveerd en als er ook sprake is van Animo, zal men dus sterker gemotiveerd zijn om te blijven participeren.

3. Onderzoeksontwerp en methodologische verantwoording

3.1 Onderzoeksstrategie

Dit onderzoek is uitgevoerd door middel van een kwalitatieve onderzoeksstrategie. Dit betekent dat de data in dit onderzoek is verkregen door het houden van interviews. In totaal zijn 11 interviews afgenomen. De lengte van de interviews variëren. Gemiddeld duurde de interviews ongeveer 50 minuten. Er is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode omdat deze het beste aansluit bij het doel van dit onderzoek. Kwalitatief onderzoek zorgt voor een meer in-diepte begrip van een situatie ten op zichte van kwantitatief onderzoek wat vaak wat oppervlakkiger is (Babbie, 2016). Het doel is om te kijken naar waar het precies is misgegaan bij het pogen van een langdurige samenwerking tussen burgers en overheid tot stand te brengen voor het beheer en onderhoud van de gemeenschappelijke buitentuin in het Immanuëlhof. Met behulp van interviews kunnen beide perspectieven in detail in kaart worden gebracht. Interviews geven de onderzoeker de gelegenheid om door te kunnen vragen wanneer een respondent over een relevant onderwerp vertelt (Babbie, 2016). Dit begunstigt de verzameling van de juiste benodigde data.

De interviews die zijn afgenomen zijn semi-gestructureerde interviews (Babbie, 2016). Dit betekent dat van tevoren geen specifieke vragen zijn opgesteld die gedurende het interview doorlopen zijn. Er is aanvankelijk een interviewgide opgesteld om structuur te geven aan de interviews. In deze interviewgide staan de centrale concepten genoemd zoals ze in de operationalisatie zijn opgenomen, waarbij per concept een aantal vragen zijn opgesteld om aan de respondent te vragen. De insteek van semi-gestructureerde interviews is om de ervaringen van betrokken in kaart te brengen aangaande een specifiek onderzoeksonderwerp (McIntosh & Morse, 2015)

Alle interviews zijn naderhand gelijk getranscribeerd. Dit omdat zo ook geleerd kon worden van de interviewtechnieken van de onderzoeker zelf, om dit vervolgens gelijk toe te kunnen passen in de daarop volgende interviews. Na het transcriberen zijn de interviews gecodeerd. Dit is gedaan met behulp van het programma Atlas.TI. Dit is een software programma voor kwalitatieve gegevens analyse (Babbie, 2016). Allereerst is er open gecodeerd. Tijdens het open coderen worden verschillende labels toegekend aan bepaalde stukken tekst (Strauss & Corbin, 1994; Babbie, 2016). De data wordt onderverdeeld in labels om hierna de labels te vergelijken. Vervolgens zijn deze open codes gegroepeerd en zijn er nieuwe, overkoepelende codes aan toegewezen. Dit wordt ook wel axiaal coderen genoemd (Babbie, 2016). Met axiaal coderen analyseer je de codes die uit het open coderingsproces zijn gekomen om zo de grotere concepten in de data te herkennen. Een overzicht van alle gebruikte codes zijn visueel weergegeven in een codeboom. De codeboom en de interviewgide zijn te vinden in de bijlages.

3.2 Selectie respondenten

Zoals genoemd zijn in dit onderzoek 11 interviews afgenomen. De respondenten in dit onderzoek zijn geselecteerd op basis van hun betrokkenheid bij het Immanuëlhof in 's-Gravendeel. Van alle betrokken partijen zijn mensen geïnterviewd. Binnen de gemeente zijn voorafgaand aan de interviews oriënterende gesprekken gehouden om meer informatie over de casus te verzamelen. Zowel vanuit de gemeente als vanuit de bewoners zijn 5 personen geïnterviewd. De bewoners hebben een brief ontvangen waarin zij werden uitgenodigd voor een interview. Hier kwam slechts één reactie op. Hierom is vervolgens langs de deuren gegaan om nog meer respondenten te werven, waar de overige bewoner respondenten uit zijn gekomen. Wel zijn aan de deur korte gesprekken gevoerd met de bewoners die niet mee wilden doen die ook inzichten voor dit onderzoek hebben opgeleverd. Ook is één persoon van HW wonen geïnterviewd. In de volgende tabel staan de gegevens van de respondenten:

	Functie	Geslacht
Respondent 1	Bewoner Immanuëlhof	Man
Respondent 2	Bewoner Immanuëlhof	Man
Respondent 3	Bewoner Immanuëlhof	Man
Respondent 4	Bewoner Immanuëlhof	Man
Respondent 5	Bewoner Immanuëlhof	Vrouw
Respondent 6	Medewerker van de gemeente Hoeksche Waard	Man
Respondent 7	Medewerker van de gemeente Hoeksche Waard	Man
Respondent 8	Medewerker van de gemeente Hoeksche Waard	Vrouw
Respondent 9	Medewerker van de gemeente Hoeksche Waard	Vrouw
Respondent 10	Medewerker van de gemeente Hoeksche Waard	Man
Respondent 11	Medewerker van Hoeksche Waard wonen	Vrouw

3.3 Betrouwbaarheid & validiteit

De betrouwbaarheid van een onderzoek wil zeggen dat als een onderzoek opnieuw wordt uitgevoerd, dat hier dan dezelfde resultaten uit zullen volgen (Babbie, 2016). De betrouwbaarheid van dit onderzoek wordt bevorderd door de stappen die in het onderzoek genomen zijn te documenteren en toe te voegen aan de bijlagen van deze thesis. De transcripten maken het mogelijk om na te lezen wat de respondenten precies hebben gezegd tijdens de interviews. Ook de interviewgids en de codeboom laten de genomen stappen van dit onderzoek zien. Op deze manier kan het onderzoek worden herhaald en zijn de genomen stappen navolgbaar.

Inzake de validiteit van een onderzoek wordt vaak een onderscheiding gemaakt tussen interne- en externe validiteit. De interne validiteit, ook wel de methodologische validiteit genoemd, zegt iets over in hoeverre het redeneren in dit onderzoek juist is uitgevoerd. In deze thesis is op basis van de bestaande literatuur een operationalisering opgesteld. Vervolgens is hier een analyse over geschreven, wat het onderzoek intern valide maakt.

Wat betreft de externe validiteit van dit onderzoek is deze vanwege de kwalitatieve onderzoeksmethode wat minder sterk (Babbie, 2016). Omdat het afnemen en het verwerken van interviews erg tijdrovend kan zijn, is het aantal interviews dat afgenomen kunnen worden enigszins beperkt wat de onderzoekspopulatie klein maakt. Dit maakt dat de onderzoeksresultaten wat lastiger te generaliseren zijn naar een grotere groep. Wel wordt met dit onderzoek voortgebouwd op de bestaande literatuur betreffende burgerparticipatie. Als de onderzoeksresultaten in lijn zijn met de bevindingen van eerder onderzoek draagt dit bij aan de generaliseerbaarheid en dus verhoogt dit de externe validiteit. Ook zijn diverse documenten geraadpleegd die binnen de gemeente intern beschikbaar zijn, evenals de correspondentie die te achterhalen viel tussen de drie partijen.

3.4 Privacy

De privacy is in dit onderzoek op verschillende manieren gewaarborgd. Ten eerste hebben de respondenten voorafgaand aan het onderzoek een formulier moeten ondertekenen waarin zij akkoord zijn gegaan met de verwerking van hun gegevens en waarin zij op de hoogte zijn gesteld van hun verdere rechten. Ten tweede zijn alle gegevens volledig geanonimiseerd. Geen van de gebruikte citaten of uitspraken zijn te herleiden naar de daadwerkelijke personen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek. Enkel de onderzoeker en de scriptiebegeleider zullen toegang hebben tot de geanonimiseerde transcripten van de interviews. Daarbij zijn de gegevens op een externe server bewaard. Na de afronding van dit onderzoek zal de data worden verwijderd.

3.5 Operationalisering

In het operationaliseringsschema zijn de centrale concepten van dit onderzoek meetbaar gemaakt met behulp van de bestaande literatuur omtrent burgerparticipatie. Het operationaliseringsschema is te vinden in bijlage I.

4. Resultaten

4.1 Langdurige relatie

4.1.1 Duur van de samenwerking

In de beheerovereenkomst die is opgesteld door de gemeente Hoeksche Waard over het beheer van de binnentuin staat de looptijd van de overeenkomst omschreven (zie bijlage VI). De overeenkomst heeft een looptijd van 1 jaar. Vervolgens kan de overeenkomst telkens stilzwijgend worden verlengd, ook voor de periode van 1 jaar. Beide partijen kunnen er voor kiezen om de overeenkomst op te zeggen. Hier geldt wel een opzegtermijn van 2 maanden voor. De opzegging vereist schriftelijk plaats te vinden. Indien wenselijk kan ook in overleg tussen de bewoner(s) en de gemeente een korter opzegtermijn worden bepaald. Ook zal de beheerovereenkomst eindigen wanneer een bewoner besluit om te verhuizen. Vanwege de beheerovereenkomst zijn de bewoners verplicht om de gemeente op de hoogte te stellen wanneer zij van plan zijn om te gaan verhuizen. Ook is de bewoner die gaat verhuizen verplicht om de volgende huurder van de woning te informeren over het beheer van de binnentuin door de bewoners, en dat de nieuwe bewoner een nieuwe overeenkomst met de gemeente zal moeten afsluiten. Ook zijn in de beheerovereenkomst enkele bijzondere omstandigheden beschreven waaronder de gemeente het recht heeft om per direct de overeenkomst te beëindigen, zoals te lezen is in bijlage VI.

4.1.2 Initiatiefnemer en samenwerkingspartners

In deze paragraaf worden de twee dimensies initiatiefnemer en samenwerkingspartners samen behandeld aangezien ze met elkaar verbonden zijn. Het initiatief voor dit project is gekomen vanuit de woningcorporatie HW wonen. Respondent 7 en 8 vertelden hoe dit toen is gegaan, hoe de gemeente bij het project betrokken is geraakt en het vervolgens heeft overgenomen.

“Dit is een bijzonder project want het is een project van HW wonen, de wooncorporatie. Die hadden eigenlijk bedacht om daar nieuwe huurhuizen te gaan bouwen. En toen we eigenlijk in het voorstadium van het traject zaten, toen kregen we te maken met nieuwe regelgeving dat woningcorporaties woningen niet meer zelf woonrijp mochten gaan maken. Normaal als een project wordt opgetuigd, dan liggen alle risico's en alle acties bij de ontwikkelaar. Dat kan een commerciële partij zijn, maar dat kan ook de woningcorporatie zijn. [...] De woningcorporatie doet alleen de woningen, en de openbare ruimte daar omheen moet de gemeente dan gaan doen. Dus wij werden erbij gehaald om ervoor te zorgen dat er een goed inrichtingsplan kwam en dat dat ook gerealiseerd werd. Het grappige is wel dat we dan de kosten die we daaraan kwijt zijn, dat we die gewoon bij

HW wonen in rekening konden brengen. Op gegeven moment werd ook het onderdeel klimaat steeds belangrijker in projecten. Ook voor dit project werd het een steeds nadrukkelijker item. Je zit ook aan de rand van de woonkern, dus je denkt, kan ik het landschap wat meer de kern intrekken, en hoe zorg ik ervoor dat het wordt geborgd bij de toekomstige bewoners? Daar heeft HW wonen best wel een actieve rol in vervuld. Het zijn huurhuizen. HW wonen heeft van tevoren aan de mensen die daar een woning wilden hebben ze gevraagd van, we gaan hier een nieuwe woonwijk maken en dat gaan we klimaat adaptief inrichten. Dat wil zeggen dat er extra aandacht is voor water en biodiversiteit. Waarom wilt u hier komen wonen en wat kunt u bijdragen aan de ontwikkeling van dat wijkje? Mensen moesten dus als het ware een soort getuigschrift schrijven van wat ze daar kwamen doen. HW wonen heeft dus aan de voorkant een selectie gemaakt van de bewoners die daar het beste op scoorden, en die zijn er ook komen wonen.” – Respondent 7

“Voor mij was het toen verder uit beeld, totdat ANONIEM kwam dat het project moest worden opgeleverd en dat wij er nu voor moesten gaan zorgen dat de bewoners het daadwerkelijk zelf in beheer gingen nemen.” – Respondent 8

De samenwerking vindt dus voornamelijk plaats tussen de bewoners en de gemeente HW, maar niet uitsluitend. Vooral in het begin van het project heeft HW wonen een grote rol gespeeld in het project. Niet alleen het initiatief kwam van hen, ook bij het verder ontwerpen van het project bleef HW wonen aangehaakt. Ook de grootste som van de kosten nam HW wonen op hun rekening. Toch verliep de samenwerking tussen HW wonen en de gemeente niet altijd even vlekkeloos. Om hier een beeld bij te schetsen de volgende quote van een medewerker van de gemeente toen hem werd gevraagd hoe de samenwerking met HW is bevallen:

“Dat was ook niet altijd zo rooskleurig hoor. Het was ook iets waarvan de gemeente heeft gezegd van dat ze daar wel in mee wilden acteren en ook een deel in mee wilden betalen, maar dan krijg je bijvoorbeeld allemaal discussies van wat betaald nou de gemeente en wat betaald nou HW wonen? Dat loopt dan ook niet altijd even prettig.” – Respondent 7

Aanvullend vertelde respondent 8, ook een medewerker van de gemeente HW, dat ze ook niet helemaal tevreden was over de samenwerking met HW wonen. Toen haar werd gevraagd naar of de gemeente iets heeft gehad aan de inventarisatie van het beheercontract door HW wonen, klonk enkel verbazing van haar kant:

“Ik ken dit echt niet. Ik heb echt serieus contact gehad met HW wonen van joh, wat heb je met die bewoners gedaan? Hebben die iets gekregen daarover, hoe of wat, wat hebben jullie al gedaan? Toen kwam als reactie: “Ja niks, dat is jullie taak.” Ik zit echt met mijn mond vol tanden, dat ik echt denk van, ik heb ze gebeld en ik ben op bezoek geweest bij HW wonen hierover. Dit had ik moeten krijgen toen ik dat ging doen. Ik vind het echt bizar.”

Respondent 9, ook medewerkster van de gemeente, deelde de mening en de verbazing van respondent 8: “Dit wist ik dus ook niet, dat ze al zo ver waren. Er is echt heel veel ruimte voor

verbetering in dit proces.” Toen aan haar werd doorgevraagd of het had geholpen als de gemeente hier eerder van op de hoogte was geweest, bevestigde ze dit.

Ook HW wonen is niet enorm te spreken over de samenwerking met de gemeente. Volgens HW wonen is de overdracht van HW wonen naar de gemeente te traag gegaan. Zij zijn van mening dat de gemeente het project te lang heeft laten liggen voordat ze er echt mee aan de slag zijn gegaan, wat volgens HW wonen één van de redenen is waardoor bewoners zijn afgehaakt. HW wonen vertelde hierover het volgende:

“De gemeente heeft het veel te lang te laten liggen. Het momentum is nu weg. Iedereen was zo enthousiast, maar de mensen moeten warm gehouden worden. Dat ben je nu kwijt. Als er eerder wat mee was gedaan was het niet zo gelopen.” – Respondent 11

4.1.3 Doelen

In de inventarisatie van het beheercontract dat is opgesteld door HW wonen heeft de wooncorporatie onderscheid gemaakt tussen taken van beheer die de bewoners op zich zouden nemen. Bewoners konden per taak aangeven of zij hier aan bij wilden dragen of niet. Het gaat hierbij om de volgende taken, zoals terug te zien in bijlage V:

- Grasmaaien van de gehele groene openbare strook.
- Laag houden van de haag aan weerszijden van de groene openbare strook.
- Zwerfvuil opruimen.
- Beheer en onderhoud van moestuin in verhoogde border.
- Beheer en onderhoud van vaste (bloemrijke) beplanting in de verhoogde border.
- Plantenborders tegen de 4 kopse kanten van woningen die grenzen aan groenzone.
- Vaste planten in de wadi.

Ook staat in dit document benoemd dat de gemeente het onderhoud van de bomen op zich zal nemen. In de beheerovereenkomst die is opgesteld door de gemeente HW (bijlage VI) is ook een onderscheid gemaakt tussen het deel van het onderhoud wat de burgers zouden gaan doen, en het deel van het onderhoud wat de gemeente zou blijven doen. Hierin staat dat bewoners zorg dragen voor het onderhoud aan: de beplanting, het gras, zwerfafval, onkruidbestrijding op verharding en in de beplanting, hekwerken, hagen. Ook vallen indien nodig de volgende twee taken onder de verantwoordelijkheid van de bewoners: watergeven aan alle beplanting en gladheidsbestrijding. De taken van de gemeente staan ook vermeld in dit document. Volgens de beheerovereenkomst wordt het beheer en onderhoud van de volgende zaken door de gemeente gedaan: speeltoestellen en

ondergronden, bomen, brug, het in werking houden van de infiltratiesystemen, reparatie van verhardingen, schade door vandalisme, openbare verlichting en bord dat aangeeft dat de binnentuin in beheer is bij de bewoners. De taken die door HW wonen en door de gemeente HW zijn opgesteld, komen niet volledig overeen. Zo staan in het document van de gemeente de hekwerken, watergeven en gladheidsbestrijding benoemd, wat in het document van HW wonen niet wordt genoemd. Dit kan voor onduidelijkheid onder de bewoners zorgen. Ook staat in het document van de gemeente zelf benoemd dat de bewoners het onkruid moeten bestrijden. Toch lijkt hier iets niet goed te zijn gegaan, blijkt uit het gesprek met één van de bewoners:

“Wat we nu vooral doen is grasmaaien. Ook omdat we verder niet zo goed weten wat het verdere plan is. Wie doet wat? Wat doet de gemeente? Pas geleden liepen hier wat gasten van de gemeente onkruid te wieden. Toen dacht ik oké, ik dacht dat dat ook bij onze werkzaamheden hoorde. Maar omdat die werkzaamheden eigenlijk nooit echt met elkaar besproken zijn, denk ik ook wel een beetje van, het zal wel. Want het weekend voordat dat gebeurde dacht ik van oh, misschien heb ik in het weekend wel tijd om onkruid te wieden. Toen zat ik hier maandagochtend thuis en toen zag ik dat mensen dat onkruid aan het wieden waren. Toen dacht ik van nou, ben ik blij dat ik dat zondag niet heb gedaan. Dus dat is wel lekker als daar een keer nog wat communicatie over zou komen. Nu staan er ook nog wat hortensia’s die moeten in het voorjaar gesnoeid worden. Ja, wie gaat dat doen? De gemeente of wij?” – respondent 4

Uit dit citaat blijkt ook dat inderdaad een hoop verwarring en onduidelijkheid heerst onder de bewoners over wie wat nou moet doen. Dat onduidelijkheid heerst over de taakverdeling kwam onder andere ook naar voren in het gesprek met de volgende bewoner:

“Ik weet niet of heel specifiek is vermeld van de bewoners moeten het gras maaien bij wijze van spreken, en de gemeente doet dit en dat, dat stond volgens mij nog niet heel specifiek in.” - Respondent 3

Het eerste document, de inventarisatie van het beheercontract door HW wonen is bij de bewoners bekend. Het tweede document, de beheerovereenkomst van de gemeente, is bij veel bewoners onbekend. Dit maakt de situatie lastig aangezien dit document voor een hoop opheldering zorgt en omdat deze wel naar de bewoners is opgestuurd.

Vaak wordt van tevoren bij dit soort projecten door de gemeente een alternatief plan opgesteld voor het geval dat niet alles verloopt zoals men van tevoren had verwacht. Tijdens de interviews is aan de respondenten gevraagd of afspraken zijn gemaakt voor dit scenario. De medewerkers van de gemeente vertelden hier het volgende over:

“Er was wel afgesproken dat als ze, stel dat over 5 jaar blijkt dat geen enkele bewoner meer zin heeft, dat het dan helemaal terug gaat naar de gemeente. Dan wordt het weer openbaar groen, maar dan wordt het wel heel sober. Dus dan gaan alle bijzondere dingen er uit. Vanuit groenbeheer willen ze alles zo goedkoop mogelijk en op een sobere manier onderhouden. Dus dat is wel afgesproken.” – Respondent 6

Ook aan de bewoners van het hofje werd gevraagd of er consequenties zouden zijn voor wanneer het beheer van de gezamenlijke binnentuin niet zou gaan zoals gepland. Eén bewoner gaf aan dat hij hiervan op de hoogte was:

“Als dat binnen een jaar niet netjes verzorgd zou worden, dan zegt de gemeente: dat pak ik over, en daar maken we een gewone gemeentetuin van. Dan is het over, en dan wordt er een recht toe recht aan tuin van gemaakt en dan gaat dat door de gemeente beheerd worden. Dat is waarschijnlijk inmiddels gebeurd, want ik zag van de week zag ik de gemeente hier ook werken, dus dan zullen ze die binnentuin ook wel pakken.” – Respondent 1

Toch bleek het merendeel van de respondenten niet op de hoogte te zijn van dat de tuin wanneer bewoners niet het onderhoud op zich zouden nemen, deze plat zou gaan en dat er dan een hele simpele versie voor terug zou komen. Toen respondent 2 werd gevraagd of hij wist of er gevolgen zouden zijn van als de bewoners het onderhoud niet zouden doen vertelde hij: “Het zou best wel kunnen ja, alleen ik durf daar niet met zekerheid antwoord op te geven want ik weet niet precies wat daarover is afgesproken. Ik heb ook niet alle documentatie helemaal doorgelezen.”

Toen werd gevraagd naar de reactie van de respondenten op het feit dat de tuin plat zou kunnen gaan kwam hier het volgende uit:

“Ja dat zou jammer zijn. Maar dan straf je iedereen bij wijze van spreken. Het zou jammer zijn. Daar was ik niet van op de hoogte. Maar ik ben ook niet bij alle gesprekken geweest. Ik heb toen 1 á 2 gesprekken denk ik gemist. Dus, maar ja, het zij zo. Het is een leuke tuin en het zou nog veel leuker kunnen zijn als we gewoon wat met zijn alle zouden doen.” – Respondent 3

Een andere bewoner vult dit aan met het volgende:

“Dat zou wel echt heel erg zonde zijn. Zeker ook omdat het nu, ik denk dat die tuin er nu twee jaar ligt, maar het heeft nog geen eerlijke kans gehad naar mijn idee.” – Respondent 4

De bewoners die geïnterviewd zijn gaven allemaal aan het erg jammer te vinden als de binnentuin soberder zou worden gemaakt en weer terug zou gaan in het beheer van de gemeente. Respondent 2 gaf aan begrip te hebben voor deze beslissing, maar toch neemt teleurstelling de overhand onder de bewoners. Hoe het precies komt dat de meeste bewoners niet op de hoogte waren van het feit dat dit zou gebeuren is niet helemaal duidelijk. In de inventarisatie van het beheercontract dat is opgesteld door HW wonen (zie bijlage V), staat het volgende vermeld: “Indien beheercontract (om wat voor reden dan ook) eindigt, dan zal de inrichting van het groen aangepast worden aan het dan geldende gemeentelijke beheerplan en onderhoudsniveau”. Verschillende bewoners spraken meerdere keren over dit document, want aangeeft dat ze dit hebben gelezen. Toch gaven zij ook aan dat ze niet op de hoogte waren van het mogelijke lot van de tuin.

Ook in de beheerovereenkomst die door de gemeente is opgesteld (bijlage V) staat dit

benoemd: “Indien deze beëindiging noodzakelijk blijkt richt de gemeente de zaak in op een andere manier, zodanig dat beheer op efficiënte wijze door de gemeente kan plaatsvinden.” Wel waren de bewoners zoals genoemd niet erg bekend met dit document. Allicht dat het taalgebruik van de documenten niet genoeg is afgestemd op het taalgebruik van de bewoners, waardoor zij niet hebben begrepen wat dit voor de tuin zou betekenen. Ook kan het dat niet alle bewoners de documenten hebben gelezen, of dat ze simpelweg zijn vergeten dat dit erin vermeld staat. Dit zorgt ervoor dat er enorm veel onduidelijk heerst. De bewoners die wel willen participeren, weten niet precies wat er van hen verwacht wordt en hoe ze dit moeten doen. De onduidelijkheid over de taakverdeling tussen bewoners en gemeente houdt de bewoners tegen om te participeren, en dus zit dit de realisatie van een langdurige samenwerking tussen bewoners en gemeente in de weg.

4.2 Toerusting

4.2.1 Middelen

Er is bij het opstellen van de beheerovereenkomst met de bewoners in het contract opgenomen dat er jaarlijks 250 euro budget zou zijn voor het beheer en onderhoud van de binnentuin voor de bewoners. De bewoners zouden 50 cent per m2 ontvangen voor de te maken kosten die bij het onderhoud zouden komen kijken, wat dus op 250 euro is uitgekomen. Dit bedrag was bedoeld voor het nodige vervangen van beplanting, het aanschaffen van organische meststoffen en voor andere benodigdheden voor het onderhoud. Tot nog toe hebben de bewoners niks gemerkt van dat dit budget er zou zijn:

“Er was ook sprake van dat er uiteindelijk een budget vrij zou komen om ieder jaar 250 euro te krijgen van de gemeente. Dan zouden we geld krijgen om ook spullen aan te schaffen voor in de gemeenschappelijke tuin zoals gereedschap. Alleen daar heb ik uiteindelijk nooit meer iets van gehoord.” – Respondent 4

Ook hebben de bewoners geen materialen ontvangen om het onderhoud aan de tuin uit te voeren. Uit de interviews met de bewoners is gebleken dat hier wel behoefte aan is:

“Er zijn jongens die maaien het gras, maar ik heb geen grasmaaier dus dan kan ik het gras niet maaien. En ik zou het gras wel willen maaien hoor, want ik heb de hele dag de tijd om even dat gras te maaien. Maar dan moet ik wel een grasmaaier hebben. Ja, ik ga er geen één kopen.” – Respondent 1

“Ja zonder materialen wordt het al een stuk lastiger om het onderhoud te doen. Dan moet je het dus bij je buurvrouw gaan vragen en dan moet ze maar net thuis zijn zodat je die grasmaaier kan lenen. En wat gebeurt er als buurman pietje de grasmaaier leent en die gaat kapot? Dus dan denk ik dat het makkelijker zou zijn als er

iets gemeenschappelijks is. Je faciliteert het dan ook. Op het moment dat je zoiets faciliteert dan is er misschien ook meer mogelijk. – Respondent 4

Tot nu toe hebben de bewoners dus geen materialen en geen geld ontvangen om hier zelf materiaal mee aan te schaffen. Toen er werd gevraagd naar waarom de bewoners het budget dat was vrijgesteld voor het Immanuëlhof nog niet hebben ontvangen en ook geen materiaal hebben ontvangen, vertelde een medewerkster van de gemeente het volgende:

“Vanaf het moment dat ze de beheerovereenkomst ondertekenen zouden ze voor 2022 250 euro krijgen, en zo ieder kalenderjaar. Het is niet een heel groot bedrag en daarmee help je de bewoners wel dat als plantjes dood zijn, dat ze nieuwe plantjes kunnen kopen. Hebben ze behoefte aan een bepaald soort heggenschaar, dan kopen ze die. Daar is het voor bedoeld. Daar hoeven we ook geen verantwoording voor te hebben over wat ze ervoor uit hadden gegeven. Al willen ze een buurt BBQ geven, dan is het ook goed, als je er maar voor zorgt dat die tuin er netjes bij ligt. We gaan ze ook geen materialen leveren, nee, we gaan ze 250 euro leveren. Als zij daar materialen voor willen hebben, prima, dan koop je die van dat budget. En ja, misschien is er wel iemand die een hele goede schep heeft staan die zegt, ja, je mag mijn schep gaan gebruiken. Dan hoeven we geen schep te kopen. Dan kunnen we wel een schep gaan leveren maar als die er al is, schiet dat niet op. Dat was de gedachte. – Respondent 8

Toen werd gevraagd of men verwacht dat wanneer de bewoners spullen van de gemeente zouden krijgen of dit invloed zou hebben op de motivatie werd het volgende gereageerd:

“Ik denk dat het wel helpt. Kijk als je iets zelf moet aanschaffen om dat te gaan doen, dan wordt de stap natuurlijk veel groter om dat daadwerkelijk te gaan doen. Dus ik denk dat het wel goed is al zou er materiaal zijn om de tuin te kunnen onderhouden, ja.” – Respondent 2

4.2.2 Vaardigheden

De participatie in het Immanuëlhof draait om het onderhoud van openbaar groen. Het betreft zoals genoemd in 4.1.3 de volgende taken: beheer en onderhoud van de beplanting, het gras, zwerfafval, onkruidbestrijding op verharding en in de beplanting, hekwerken, hagen en indien nodig watergeven aan alle beplanting en gladheidsbestrijding. Om dit te kunnen doen is wel enige kennis nodig en uit de interviews kwam naar voren dat onder de bewoners wel behoefte is aan wat meer kennis over dit onderhoud:

“Algemene onderhoudskennis voor een tuin is natuurlijk wel wenselijk ja. Grasmaaien kan iedereen, maar bijvoorbeeld als het net heeft geregend en je gaat dan dat gras maaien, dan kunnen schimmelplekken komen door het gras wat je net hebt gemaaid als je dat laat dat liggen.” – Respondent 2

Alleen ik weet wel van die hortensia's die er staan, die moet je altijd wel in het voorjaar gaan snoeien. Dus daar zou je je even moeten verdiepen in de vaste planten die er staan. En kijken van wat voor onderhoud ze dan straks nodig hebben in het voorjaar. Misschien is dat ook wel handig dat HW wonen dat ook begeleid. Want kijk, ik weet wel iets van planten af, dat je die moet snoeien omdat ik zelf ook hortensia's heb, maar heel veel weten misschien niet van hoe moet dat onderhoud dan, wat moet je met die plant doen, wanneer moet die gesnoeid worden? Dus dat zal een beetje begeleid moeten worden denk ik. – Respondent 5

De bewoners gaven dus aan dat behoefte is aan wat meer onderhoudskennis over de specifieke planten in de binnentuin. Het lastige is dat de gemeente HW dit ook heeft aangeleverd, maar dat de meeste bewoners dit niet hebben gelezen of het zich niet meer herinneren. Een medewerkster van de gemeente vertelde toen hiernaar werd gevraagd het volgende:

“Toen ik dat beheercontract ging maken, toen had ik het er nog over. Toen zei ik nog, dat is leuk een beheer contractje, maar wat moeten de mensen nu precies doen? Kunnen we ze niet iets geven, een soort handleiding. Die hebben we nog op laten stellen door een extern bureau en die is als bijlage bij dat beheercontractje gegaan. Daarin staat gewoon per plantensoort wat je moet doen. Een plaatje van de plant er ook bij, en waar ze ook in de tuin staan. We hebben echt geprobeerd om het voor de bewoners heel makkelijk te maken, van dit zijn de dingen die je dan moet doen.” – Respondent 8

Toch is er wel nog één bewoner die zich deze handleiding wél nog kon herinneren:

“Ik denk wel dat je wat basisvaardigheden nodig hebt. Een beetje grasmaaien en een heg snoeien, misschien wat onkruid verwijderen. Ja, daar heb je niet heel veel kennis voor nodig lijkt me. We hebben wel een boekje gekregen, of eigenlijk een mapje met planten die zijn geplant. Ook in de voortuinen van hoe we die kunnen onderhouden. Dus in principe hebben we al iets van informatie gehad.” – Respondent 3

4.2.3 Zelfvertrouwen

De geïnterviewde bewoners leken een hoop vertrouwen te hebben in hun eigen kunnen voor het afgesproken beheer van de tuin. Wanneer hen werd gevraagd of men bepaalde kennis of competenties nodig had om het werk te doen, werd er lacherig op gereageerd en werd gezegd dat dit niet het geval is. Wel vertelden ze allemaal dat ze onder de indruk waren dat de andere bewoners van het hofje niet over deze kennis beschikken. In zichzelf hadden ze dus vertrouwen dat ze capabel genoeg zijn om de taken uit te voeren, alleen over hun burens heersen twijfels.

4.2.4 Opleidingsniveau

Het opleidingsniveau is voor deze specifieke burgerparticipatie niet erg relevant. Dit aangezien voor het beheer en onderhoud van de taken die de bewoners aan de tuin zouden gaan doen weinig

specifieke kennis nodig is, en alleen een opleiding zoals een hoveniersopleiding relevant zou zijn. De bewoners hebben voornamelijk een MBO opleiding genoten, met een enkeling als uitzondering die een HBO opleiding heeft afgerond.

4.2.5 Sociaaleconomische status

Wat betreft de sociaaleconomische status (SES) van de bewoners is het wat moeilijk om hier wat over te zeggen zonder verder gedetailleerde informatie hierover. Wel zijn de huizen sociale huurwoningen. Dit betekent dat de bewoners onder een bepaalde grens zitten met hun inkomen waardoor zij in aanmerking zijn gekomen om goedkoper een huis te huren dan wanneer zij in de commerciële sector terecht zouden zijn gekomen. Enkele uitspraken van de respondenten schetsen een beeld van de SES van de bewoners:

“Ik woonde in een schuur. Door omstandigheden. Daar woonde ik prima bij een boerderij was dat. Toen dacht ik nou ik wil ook wel eens een keer een huis. Die boer gaat ook een keer weg, die was ook al op leeftijd. En ja als die weg gaat dan zal ik er ook uit moeten.” – Respondent 1

“Het zijn huurhuizen. Ik denk dat als mensen de mogelijkheid hebben om iets te gaan kopen, dat ze dat zouden doen. Het zijn alleen sociale huurwoningen, dus dat betekent dat de mensen die 2 jaar geleden dit huis hebben gehuurd onder een bepaald inkomen zaten, waardoor ze gebruik konden maken van de sociale huur constructie. Ik ga er dan van uit dat die mensen net iets minder te besteden hebben en gezien de huizenmarkt op dit moment denk ik niet dat die mensen dan nu wel in staat zijn om een huis te kopen.” – Respondent 2

“Kijk, mijn buurman hiernaast heeft de financiële middelen gewoon niet om zijn voortuin op te knappen. Soms staat dat onkruid ook heel hoog en dan haalt hij het wel weer eens weg van tijd tot tijd, maar dat onkruid blijft groeien. Dan zou ik graag willen dat hij er even wat grond ingooit ofzo weet je wel. Dat is voor het aangezicht toch mooier. Maar hij heeft de financiële middelen niet.” – Respondent 5

“Niks nadeligs naar mensen met een huurwoning, maar het is toch altijd een soort ander publiek dan mensen met een koopwoning. Met een koopwoning zijn mensen nog wel meer geneigd om voorbij de voordeur te kijken hoe de omgeving er verder uit ziet.” – Respondent 7

4.2.6 Vertrouwen in samenwerkingspartner

De participatie van dit project is dus nog niet helemaal tot stand gekomen. Dit betekent dat van een samenwerking tot nog toe weinig sprake is, wat het ook lastig maakt om een uitspraak te doen over of men zich op het gemak voelt om vrijuit te kunnen spreken in de aanwezigheid van de samenwerkingspartner. Gezien nog vrijwel geen samenwerking van de grond is gekomen, kan men aannemen dat zich dus nog geen kansen hebben voorgedaan om het vertrouwen op te bouwen, wat

kan duiden op een gebrek aan of een lage mate van vertrouwen. Wel vertelde een medewerker van de gemeente het volgende:

“Als je het formeel wil gaan doen dan hebben mensen het idee dat ze te maken hebben met een bureaucratische machine die niet naar ze luistert. Door het informeel te doen wil je het laagdrempelig houden en ook de gezichten en de namen erbij bekend hebben zodat ze weten waar ze moeten zijn.” – Respondent 7

4.2.7 Mentorschap

Aangezien de participatie eigenlijk nog niet zo van de grond is gekomen is van mentorschap niet echt sprake in deze casus. Wanneer werd gevraagd aan medewerkers binnen de gemeente HW hoe het contact met de bewoners tot nog toe is verlopen, kwam als reactie dat hier niet veel sprake van is geweest. Een zelfde reactie kwam van de bewoners. Velen van hen waren onder de indruk dat HW wonen nog steeds met het project bezig was en dat de gemeente een bijrol speelde, in plaats van hoe het daadwerkelijk andersom is. Als aan de bewoners werd gevraagd hoe het contact en de samenwerking met de gemeente verliep, werden door meerdere bewoners namen genoemd van medewerkers van HW wonen, en niet van de gemeente. De volgende opmerking van respondent 2 maakte ook duidelijk dat het onderscheid voor de bewoners tussen HW wonen en de gemeente HW onduidelijk lijkt te zijn: “Ik moet natuurlijk goed onderscheid maken tussen die 2. Ik weet even niet hoe de organisatie in elkaar steekt. HW wonen is dat niet onderdeel van de gemeente? Of hebben die niks met elkaar te maken?” Ook benoemde een andere bewoner hoe stroef het contact met de gemeente eigenlijk verloopt:

“Als je de gemeente belt, dan duurt het 1,5 week tot 2 weken voordat ik teruggebeld wordt. En ja, ik werk ook fulltime en ik werk onregelmatig. Dan komt het soms net niet uit op het moment dat ik gebeld wordt. Maar dan bellen ze ook niet nog een keer terug. Ook geen mailtje. Gewoon niks. En dan is het ook nog het algemene nummer van de gemeente, dus dan duurt het ook weer heel lang voordat je uiteindelijk weer iemand te pakken krijgt. Dat maakt het soms wel vervelend.” – Respondent 4

Dit geeft aan dat het contact tussen de gemeente HW en de bewoners tot nog toe erg minimaal is geweest in dit project, waardoor van mentorschap vrijwel geen sprake is geweest.

4.3 Animo

4.3.1 Motivatiebrief

Het Immanuëlhof is dus de eerste klimaatadaptieve wijk in de Hoeksche Waard. Voordat de huizen werden gebouwd was hier met de selectie van de toekomstige bewoners al rekening mee gehouden, zoals respondent 7 benoemde in 4.1.2. Bij het reageren om kans te maken op de huurhuizen moesten de potentiële huurders een motivatiebrief schrijven naar HW wonen. HW wonen vroeg hen om in de motivatiebrief te vertellen hoe zij dachten over duurzaamheid en klimaatadaptatie, wat dit voor hen betekende, en hoe ze dachten dat ze konden gaan bijdragen aan deze wijk. Respondent 2 vertelde: “In die motivatiebrief moest je dan ook schrijven hoe je ging bijdragen aan biodiversiteit en aan een soort community zeg maar die ze hier wilden proberen op te bouwen met het onderhoud van een gezamenlijke tuin en dergelijke.” Het was hiermee de bedoeling dat de geselecteerde toekomstige bewoners het beste zouden passen bij de doelen van dit project vanuit alle aanmeldingen die er voor de huizen waren gekomen. HW wonen vertelde in het interview dat ze eigenlijk vooraf al kon zien wie van de bewoners zouden gaan afhaken. Ze vertelde dat een aantal bewoners overduidelijk alleen het huis wilden bemachtigen, maar dat ze al vermoedde dat zij niet daadwerkelijk zouden gaan participeren. Dit vermoeden van HW wone/n komt overeen met wat de bewoners vertelden over wat zij in hun motivatiebrief hadden gezet:

“Ik heb als motivatie geschreven dat ik een tuinpersoon ben en dat ik groene vingers heb. Een leugentje om bestwil, ik heb helemaal geen groene vingers. Maar goed, ik wilde dat huis hebben, en dat was een eis.”
Respondent 1

Ook respondent 2 gaf aan niet helemaal eerlijk te zijn geweest in de motivatiebrief omdat het belang van het krijgen van een huis zwaarder woog:

“Voornamelijk dingen waar ik niet perse helemaal achter stond, maar die ik zei omdat ik graag een huis wilde hebben. Dat is denk ik ook wat veel mensen doen. Ze willen graag een huis hebben, zeker met de schaarste. Ik heb in principe gewoon ingevuld waarvan ik dacht, dat vinden ze leuk om te horen. Ik zie het zelf een beetje als een sollicitatie gesprek waarin je ook altijd dingen verteld waarin je goed voor de dag komt. Het hoeft niet persé helemaal waar te zijn. Het is niet zo dat ik alleen maar onzin op heb geschreven, maar ik heb wel wat dingen neergezet waarvan ik dacht zo kom ik eerder door die selectie heen.” – Respondent 2

De andere respondenten leken de motivatiebrief wat serieuzer te nemen. Bij hen leek hun interesse ook meer samen te vallen met de doelen van het wijkje.

“[...] en dat we inderdaad wel heel erg van groen houden. Dat we heel erg geïnteresseerd zijn in tuinen, dat we ook graag met planten bezig zijn en dat ik ook heel erg van de natuur houd.” – Respondent 4

“Toen heb ik ook echt wel een goede motivatiebrief geschreven waar ik nog steeds achter sta. Ik houd van de natuur. Dus ik ben veel in de natuur te vinden en ik houd van groen. Dus ik had ook echt zoiets van, ja, ik wil er

gewoon ook wel een leuke tuin van maken. Niet vol gaan leggen met tegels maar gewoon lekker gras en bloemetjes en dat soort dingen. En dat ik toch wel begaan ben met de natuur eigenlijk.” – Respondent 5

4.3.2 Bijdragen aan omgeving

In de interviews is ook ter sprake gekomen of men het belangrijk vindt om bij te dragen aan de omgeving. Hier had de één een wat sterkere mening over dan de ander. De bewonersrespondenten 1 en 2 zouden het prima vinden om iets kleins bij te dragen aan het aangezicht van de tuin, maar het maakt hen ook niet al te veel uit als de tuin plat zou gaan en er sober uit komt te zien, zoals te lezen is in 4.1.4. Dit is geen extra motivatie voor hen om zich meer in te zetten voor de tuin. De andere bewoners die geïnterviewd zijn, respondent 3, 4 en 5 zouden het wel heel erg jammer vinden als de tuin zou veranderen. Dit zijn ook de 3 bewoners die zich nog het meeste voor de tuin in zetten, en die nog het meeste bereid zijn om wat te doen. Respondent 3 en 4 gaven aan het erg belangrijk te vinden dat hun (toekomstige) kinderen in een mooie buurt kunnen spelen en kunnen opgroeien. Respondent 5 vertelde het ook belangrijk te vinden voor de buurtkinderen. Ondanks dat ze zelf veel in haar eigen tuin zit, is de gemeenschappelijke binnentuin en dat deze er mooi bij staat een prioriteit voor haar. Zij sprak uit het erg belangrijk te vinden hoe de buurt er uit ziet:

“Als ik het rijtje zo afloop, kan ik wel zeggen dat het gewoon netjes is bij iedereen en dat vind ik voor mezelf wel fijn dat het niet een tokkiebuurt wordt ofzo. Dat zegt iets over de mensen zelf. Wees gewoon blij dat je in deze woning mag wonen, ondanks dat het een huurwoning is, maar zorg er gewoon voor en houd het netjes. Ik hoop dat iedereen maar zo’n instelling heeft.” – Respondent 5

4.3.3 Toekomstperspectief

De huizen van het Immanuëlhof zijn huurhuizen. Vaak zit er een verschil in toekomstperspectief tussen bewoners van huurhuizen en bewoners van koophuizen. Bewoners van huurhuizen zien hun woonsituatie veelal meer als iets tijdelijks dan als iets permanent. Mensen zitten vaak tijdelijk in een huurhuis totdat ze een koopwoning kunnen bemachtigen. Als men al niet van plan is om nog jaren op dezelfde plek te blijven wonen, kan dit ook afdoen aan de motivatie om bij te dragen aan de leefomgeving. Toen de bewoners werden gevraagd over hoe zij hun toekomstige woonsituatie voor zich zagen, vertelden zij het volgende:

“Ik heb het helemaal zo leuk ingericht en daar zitten ook aardig wat centjes in, dus ik blijf hier voorlopig wel wonen. Ik zit hier perfect. Ik heb aardig wat geïnvesteerd, dan ga ik dat ook niet zomaar achter laten. [...] Ik heb niet de intentie om de woning binnenkort te gaan verlaten. Komt ook door mijn leeftijd denk ik. Een hoop starters

kunnen misschien geen woning kopen en die zitten nu hier, maar wel met de intentie van als ik de gelegenheid heb om een woning te kopen dan ga ik dat wel doen.” – Respondent 5

Hier komt ook bij dat wanneer het om koophuizen gaat, dat tuinen en hoe de omgeving eruit ziet directe financiële gevolgen heeft voor de bewoners. Hoe mooier een buurt eruit ziet, hoe hoger de waarde van hun huis zal gaan stijgen. Bij huurhuizen heeft de uitstraling van de omgeving geen directe financiële gevolgen voor de bewoners. Vaak zijn zaken als geld en financiële stimuli sterke motivatoren. Bij huurhuizen gaat het niet om de waarde van het eigendom van de bewoners zelf, maar gaat het om het eigendom van iemand anders, in dit geval namelijk HW wonen en de gemeente HW. Zo verteld een medewerker van de gemeente:

“Met een koopwoning zijn mensen nog wel geneigd om voorbij de voordeur te kijken hoe de omgeving er verder uit ziet, want dat is ook nog belangrijk voor de waarde van hun eigen woning. Dat hebben de mensen van een huurwoning veel minder. Misschien dat bij mensen met koophuizen, dat de kans van slagen wat groter is.” – Respondent 7

Ook een bewoner zelf zegt hier iets soortgelijks over:

“Stel bijvoorbeeld dat jij je huis te koop zet en er komen mensen kijken, dan wil je wel dat de omgeving er goed uitziet. Als de gemeenschappelijke tuin dan een zootje is, dan zou ik daar ook wat van zeggen persoonlijk. Maar nu niet. Omdat ja, het raakt je niet in je eigen portemonnee zeg maar als iemand die tuin niet onderhoud.” – Respondent 2

4.3.4 Gezamenlijke doelen en persoonlijke interesses

Het project rondom het Immanuëlhof is een door de overheid geïnitieerde vorm van participatie. Dit betekent dat het initiatief vanuit de gemeente en HW wonen kwam. Doorgaans ligt de motivatie onder burgers hoger om te participeren wanneer zij zelf met een voorstel om te participeren komen, en dus in de vorm van een burgerinitiatief. Dit kan invloed hebben op de motivatie van de bewoners. Hierom is het belangrijk om na te gaan of de doelen van het project die de gemeente en HW wonen voor ogen hadden ook overeen komen met wat de bewoners in hun privé leven ook belangrijk vinden. Om deze reden is tijdens de interviews aan de bewoners gevraagd of zij in hun privéleven ook geïnteresseerd zijn in en bezig zijn met duurzaamheid, klimaat adaptie en het milieu, en wat zij hier dan mee doen. De respondenten vertelden hierover het volgende:

“Ik vind het ook niet erg om bezig te zijn met tuintjes. [...] We proberen bijvoorbeeld ook energiezuinig te leven en niet super veel vlees te eten en we hebben een elektrische auto. Er zullen vast mensen zijn die nog veel meer doen maar ik denk dat gemiddeld genomen dat wij wel redelijk klimaat bewust leven.” – Respondent 3

Als ik boodschappen doe en ik kan ze meenemen op de fiets, dan pak ik altijd de fiets. [...] in de zomer fiets ik ook naar mijn werk. Ook gewoon met de verwarming, dat je de deuren dicht houdt, dat je de verwarming niet te hoog zet, daar denk ik bewust wel over na. [...] Ik kook, maar ik gooi bijna nooit wat weg. [...] Ik koop ook wel eens tweedehands. Ook dat je bewust dingen maakt. Van oh, het werkt niet meer, dat ik dingen probeer te herstellen in plaats van gelijk vervangen.” – Respondent 5

4.4 Inbedding

4.4.1 Faciliterend netwerk en sociale cohesie

De groep bewoners van het Immanuëlhof heeft een engszins wat homogene samenstelling. Het zijn voornamelijk jonge starters. Veelal stelletjes rond de eind 20/begin 30, nog zonder kinderen. Ook zijn er een paar gezinnen met kinderen al. Er is eigenlijk maar één uitschieter qua leeftijd. Respondent 1 benoemde tijdens het interview dat veelal wat jongere gezinnen in het hof wonen:

“Het is allemaal jong volk wat er zit. [...] Ik heb verder ook weinig contact met de mensen. Die gaan s ’ochtends naar hun werk, dan lig ik nog plat. En die komen s ’avonds thuis en ja, dan zie ik ze ook niet meer. Ik zie ze wel een keer met goedemorgen, goedemiddag, goedenavond. Met zo’n tuinproject zou je inderdaad contact kunnen hebben met de burens. Maar ja, dat, dan zie je hiernaast de burens, dat is een meisje alleen. Nou ja, ik maak te veel herrie. Dat is ook al geen goede basis. Toen heb ik geluidsmeter laten komen om te meten want meten is weten. Toen had zij het afbesteld. Toen zei ik, ho ho, we gaan het nu uitzoeken. Maak ik echt te veel herrie? Het huis voldoet 100% aan de geluidsnormen. Televisie staat normaal aan. Die zou dan teveel herrie maken, maar nee.” – Respondent 1

Toen respondent 1 rechtstreeks werd gevraagd naar de relatie met de medebewoners en naar het akkefietje met zijn directe buur vertelde hij nog verder:

“Ik heb geen ruzie ofzo, maar goedemorgen, goedemiddag, goedenavond, hoi, maar meer niet. Ik voel me niet buitengesloten ofzo. Maar ik leef in een andere wereld dan dat jongere spul. Dat geeft ook helemaal niet. [...] Ik zoek het ook niet op.” – Respondent 1

Onder de andere bewoners is een zelfde mate van contact met de burens. Er wordt wel een praatje gemaakt als men elkaar tegenkomt, maar veel verder dan dat gaat het contact niet. Respondent 5 vertelde dat ze dat juist zou leuk vond aan de gemeenschappelijke tuin, dat je op zo’n manier juist contacten met je burens kan leggen. Ze was alleen onder de indruk dat aangezien er veelal jongeren wonen, dat ze daarom daar misschien niet zo erg op zaten te wachten. Dit is iets wat een andere bewoner ook wel bevestigde:

“Ik denk wel dat leeftijdsgenoten eerder met elkaar zouden praten dan mensen die buiten die leeftijdscategorie zitten. Omdat je meer gelijkgestemd bent en hoe meer gelijkgestemd je bent hoe makkelijker het is om een gesprek te starten met iemand.” - Respondent 2

Toen werd gevraagd naar of er behoefte zou zijn aan meer intensief contact met de burens in plaats van alleen het oppervlakkige contact vertelden de bewoners het volgende:

“Je zou zeggen, in geval van nood wil je de sleutel aan iemand geven. Dat doe ik dan niet. [...] Je weet het niet, zij kan ziek worden, maar ik kan ook ziek worden. Dus ja, dan is het prettig als iemand dan even boodschappen voor je doet.” - Respondent 1

“Ik vind het wel jammer. Het zou wel leuker zijn om met meer burens samen daar wat aan te doen. Maar dat valt tot nu toe erg tegen.” – Respondent 3

Wel is een groep aangemaakt op Whatsapp waar nagenoeg alle bewoners in zitten. Hier wordt regelmatig in gesproken als een huisdier vermist is, of als iemand bijvoorbeeld eieren nodig heeft. De bewoners vertelde dat hier dan altijd wel reactie op kwam, maar dat het vaak wel de usual suspects waren die hun burens te hulp schieten.

De binnentuin is een openbare tuin op grond van de gemeente. Toch zien veel bewoners het als ‘hun’ tuin. Dit betekent dat er een bepaalde mate van ‘ons’ en een groepsgevoel van verbondenheid heerst onder de bewoners. Ondanks dat het contact niet erg intensief is, heerst wel een lichte mate van sociale cohesie.

“Het is openbaar. Er staat wel een hekkie voor maar het is een openbare tuin. Niet dat het echt bij ons hoort. Het is niet onze tuin. Het is een openbare tuin. Maar door die hekkies zou het suggereren dat het onze tuin is. We beschouwen het wel als onze tuin maar officieel is het gewoon een gemeentetuin.” – Respondent 1

4.5 Contacten

4.5.1 Uitnodiging tot participatie

Zoals eerder aan bod is gekomen, zijn de bewoners door de wooncorporatie HW wonen gevraagd om mee te doen/geïnformeerd dat de bewoners een rol moesten gaan spelen bij het onderhoud van de gemeenschappelijke binnentuin. Bij het reageren op de woningen werd voor de bewoners al duidelijk dat het speciale woningen zijn en dat een bijdrage van hen werd verwacht. HW wonen heeft vervolgens het stokje overgedragen aan de gemeente HW die vervolgens het beheer verder moest gaan afstemmen met de bewoners. De daadwerkelijke informatie aangaande de participatie hebben de bewoners via de mail van HW wonen ontvangen.

4.5.2 Communicatie met de overheid

Volgens de literatuur kan burgerparticipatie bevorderd worden door een vast aanspreekpunt voor de bewoners te hebben. Toen hen werd gevraagd of zij wisten met wie ze contact zouden moeten opnemen als ze met vragen zitten rondom de binnentuin, gaven zij allemaal aan dat ze geen idee hadden wie zij zouden moeten bereiken. Eigenlijk was hun reactie om dan contact op te nemen met HW wonen, zodat HW wonen hen vervolgens kon doorverwijzen. Dit terwijl HW wonen eigenlijk inmiddels al een tijdje van het project is afgehaakt.

“HW wonen, daar weten ze wel wie ik moet hebben. Als ik hier wat te melden heb over de binnentuin ,dan weten ze daar wel wie ik moet hebben. Dat komt wel goed” – Respondent 1

“Ik denk dat het veel beter zou zijn als er een duidelijk aanwezig aanspreekpunt van iemand zou zijn die zich er echt mee bemoeit zeg maar, en die misschien ook bepaalde controle handhaaft. Ik denk dat het wel zou helpen ja.” – Respondent 2

Ook vertelde elke bewoner in de interview minimaal één keer, maar vaak ook meerdere keren over een situatie waarin ze contact hebben geprobeerd op te nemen met de gemeente, maar waar zij geen of hele late reactie op hebben ontvangen. Vaak kwam een soortgelijke uitspraak terug in de interviews, zoals respondent 5 verwoorde: “Dat duurde ook even hoor, voordat daar een reactie op kwam.” Helaas klonk nog vaker het geluid wat onder andere respondent 4 ook verwoorde: “Dat was ook weer het bellen en elkaar uiteindelijk niet kunnen spreken en dat het dan voordereest uiteindelijk doodbloedt.”

4.5.3 Vertrouwen in de overheid

Zoals eerder genoemd is een echte relatie tussen de bewoners van het Immanuëlhof en de gemeente HW wegens omstandigheden nog niet helemaal van de grond gekomen. Wat hier ook een grote rol bij heeft gespeeld, is dat de realisatie van dit project middenin de coronatijd plaats vond. Dit heeft ervoor gezorgd dat men lang niet altijd fysiek bijeen kom komen. Er moest om de coronamaatregelen heen gewerkt worden. Zo kon bij de informatieavonden voor de bewoners slechts één persoon per huishouden aanwezig zijn. Dit kan ertoe hebben geleid dat de aanwezige persoon niet alles volledig naar de rest van het huishouden heeft kunnen communiceren, en dat een paar punten vergeten zijn om te vertellen. Er is namelijk een zichtbare informatieasymmetrie ontstaan. Als tijdens de interviews werd gevraagd naar de consequenties voor als het beheer van de tuin niet van de grond zou komen, was niet iedereen hiervan op de hoogte. Dit wekte wel wat verbaasde reacties op, wat niet ten goede is voor de vertrouwensrelatie. Of dit soort situatie toe te schrijven aan het niet open en duidelijk communiceren van de gemeente naar de bewoners toe, is lastig te achterhalen. Dit aangezien bewoners hebben aangegeven dat ze zelf niet bij elke bijeenkomst aanwezig konden zijn, dat niet alle

brieven van de gemeente open zijn gemaakt, of dat men het is vergeten. Wel geeft een uitspraak van een bewoner aan dat hij in elk geval enigszins pessimistisch kijkt naar de gemeente, wat kan getuigen van een lage mate van vertrouwen.

“Toen mijn ouders opgroeien zijn ze met de duim opgegroeid. [...] Wij zijn opgegroeid met de wijsvinger. Pas erop, denk erom, ik waarschuw je. Tegenwoordig krijgen ze deze vinger (laat een middelvinger zien). Moet ik hem uitleggen, of ken je hem? [...] Ze krijgen de centen toch wel. Toen het een kleine gemeente was, toen zag je jantje lopen en jantje zie je nog een keer lopen. Jantje kom je tegen bij de winkels en wethouder jantje moet dan toch wel wat gaan doen. Anders krijgt jantje van iedereen op zijn lazer en wordt toegesproken van joh jantje, doe er eens wat aan. En nu heb je zo’n afstand. Natuurlijk heb je de regering in Den Haag, maar je ziet die mensen niet. Ja op tv zie je ze, maar contact heb je er niet meer mee. Hier ook, ik heb geen contact met die mensen.” – Respondent 1

Toen respondent 1 werd gevraagd of hij onder de indruk was of dit nog invloed heeft op de service die de gemeente verleend reageerde hij als volgt: “Ja, zonder meer. Dus ja. Zo simpel is dat. Ze krijgen toch hun centen wel. Dat is een grote bedrijvenkwaal. Dat is niet puur gemeente. Als er een hele grote organisatie is, dan heb je dat. Ambtenarij staat er ook om bekend. Dat is altijd een grote organisatie. Een groot bedrijf heeft hetzelfde hoor. Bij Phillips. Daar is dat ook zo. Het interesseert ze niet meer. Het is de tijd. De tijdsgeest, vroeger werd er nog aandacht besteed.” Toen hem verder werd gevraagd wat dit met hem als bewoner en als burger doet vertelde hij: “Dat ik ook een beetje denk van, ja, waarom zou ik me druk maken?”

4.6 Empathie

4.6.1 Resultaten zien

Zoals benoemd in paragraaf 4.2 vertelde respondent 1 tijdens het interview over de middelen die volgens hem nog zijn voor het onderhoud en gefaciliteerd zouden moeten worden door de gemeente zoals onder andere een grasmaaier en wat schopjes. Toen hem werd gevraagd of hij hierom had gevraagd vertelde hij het volgende: “Ik heb dat voorgesteld, daar zou een speelhuisje komen. Ik zei kan dat speelhuisje dan gedeeltelijk als kast dienen voor tuinbouwgereedschap. [...] Maar daar heb ik dus ook ontzettend mooi antwoord op gehad. Niet dus. Helemaal niets.” De gemeente heeft in dit geval dus in ieder geval naar het gevoel van deze bewoner niks met zijn input gedaan. Hij heeft in elk geval geen verklaring of reactie van de gemeente ontvangen van waarom deze opbergruimte voor gereedschap er niet is gekomen in de gezamenlijke tuin. Een reactie op een verzoek vanuit de bewoners om hun participatie te bevorderen en zou vergemakkelijken bleef dus uit.

Toen respondent 1 vertelde dat hij ook nog een andere zaak bij de gemeente had aangekaart, maar hij vertelde: “Geen reactie op gekregen. Ook geen ontvangstbevestiging, helemaal niks.” Dit is ook niet bevorderend voor de motivatie van de bewoner om te participeren. Daarbij heeft dit een negatief effect op de relatie met de samenwerkingspartner als het gaat over vertrouwen hebben in elkaar. Meneer gaf zelf ook al dat dit er wel voor zorgt dat hij een volgende keer niet meer contact zal zoeken met de gemeente mocht er weer wat spelen.

Ook moet er aandacht worden besteed aan het feit dat Empathie ook van de bewoners naar de gemeente toe in deze casus ontbreekt. Zoals eerder besproken hebben de bewoners aangegeven dat zij niet alle correspondentie van de gemeente hebben geopend en dus niet hebben gelezen. Daarbij is er om de bewoners te ondersteunen een dag georganiseerd waarbij een workshop werd gehouden om hen te helpen bij het beheer en onderhoud. Hier kwam slechts één bewoner bij opdagen. Dit toont aan dat de gemeente ook haar best doet, wat door de bewoners niet gewaardeerd wordt. Respondent 8 gaf aan dit erg vervelend en teleurstellend te vinden.

Wel hebben de bewoners de mogelijkheid gekregen om mee te denken over het ontwerp van de tuin. Ze mochten aangeven wat zij graag in de tuin wilden zien. Toen hen werd gevraagd of zij konden zien of er wat met hun input is gedaan, klonk er een bevestigend geluid onder de bewoners, zoals respondent 2 illustreert:

“En dat je ook zelf zeggenschap had over wat er in die tuin zou komen. Dus je kon bijvoorbeeld bepalen welke bloemen er kwamen, welke bomen er kwamen. Er waren een aantal opties die je door kon geven voor bijvoorbeeld een speeldingetje of een picknicktafel, ik zeg maar wat.— Respondent 2

De respondenten waren erg positief over dat ze de mogelijkheid hadden gekregen om mee te beslissen over het ontwerp van de binnentuin. Toen hen werd gevraagd wat ze ervan vonden dat ze inspraak hadden in hoe de tuin eruit kwam te zien reageerden zij als volgt:

“Ja, goed. Alleen ik dacht vanaf het begin al dat ik wat minder kans had dat de dingen die ik graag zou willen hebben dat die er ook daadwerkelijk zouden komen, maar ik denk dat dat wel goed is dat je zelf inspraak hebt kunnen hebben. Een soort democratisch wordt besloten wat er dan gaat komen.” – Respondent 2

4.6.2 Waardering en erkenning

Om de bewoners te bedanken voor hun deelname aan het onderhoud van de binnentuin heeft HW wonen hen een cadeau gegeven als een blijk van waardering en een bedankje. Het cadeau kwam in de vorm van klimaatpunten. Iedere bewoner kreeg een aantal klimaatpunten toegewezen. Eén klimaatpunt stond gelijk aan één euro. De bewoners die hadden aangegeven dat ze actief betrokken wilden zijn bij het beheer en onderhoud van de gemeenschappelijke tuin hadden 250 klimaatpunten

ontvangen. De overige bewoners ontvingen 25 klimaatpunten. De bewoners hadden de keuze om hun klimaatpunten uit te geven aan verschillende opties, zoals een egelhuisje, een voederhuis en een regenton. De klimaatcadeaus waren bedoeld voor in de eigen tuin van de bewoners, maar sloten wel aan bij het klimaat adaptieve concept van de gezamenlijke binnentuin.

“We zouden de binnentuin onderhouden en we hebben daar bloemetjes voor gehad. Degene die deel zouden nemen, die zouden wat extra bloemetjes krijgen. [...] dat ging allemaal met punten. Dan kon je bij Intratuin voor zoveel punten kon je wat kopen.” – Respondent 1

“Dat kreeg je dan, als vergoeding voor de werkzaamheden die je dan moest gaan verrichten.” – Respondent 2

Toen er aan de bewoners werd gevraagd wat zij ervan vonden dat ze een cadeautje ontvingen in ruil voor hun toekomstige participatie zeiden zij het volgende:

“Dat vond ik wel grappig. Zeker ook omdat ze, omdat de spullen die je kon uitkiezen ook daadwerkelijk van toegevoegde waarde zou zijn voor het concept denk ik dan. En ik denk dat, ja, de grootste motivatie voor mensen is toch of geld of spullen. Zo werken mensen nu eenmaal. Dus ik denk dat het ook een goed motivator is om mensen dan uiteindelijk aan het werk te zetten.” – Respondent 2

Toen er werd gevraagd of men verder nog blijf van waardering in de vorm van een beloning zou willen ontvangen vertelden de bewoners dat zij dit niet nodig achtten.

4.7 Conclusie analyse

Een langdurige relatie is in deze casus niet gerealiseerd. De aanwezigheid van Animo speelt een cruciale rol bij het realiseren van een langdurige samenwerking. Een hoop respondenten hebben aangegeven dat de echte motivatie om te participeren ontbreekt. Sommigen hebben gelogen over hun ware intenties waardoor het leek alsof zij wel Animo hadden, maar dit bleek uiteindelijk niet zo te zijn. Ook de andere bewoners van het hof waarmee enkel langs de deur gesproken is gaf aan geen interesse te hebben. Animo ontbreekt dus voor het grootste deel en dit resulteert dan ook in het niet tot stand hebben kunnen brengen van een langdurige samenwerking. Het ontbreken van Animo beperkt zich overigens niet tot de bewoners. Ook onder medewerkers van de gemeente en HW wonen ontbreekt op sommige vlakken de aanwezigheid van Animo. Bij de enkele respondenten waarbij wel sprake is van Animo zijn de enige die nog een langdurige samenwerking aan willen gaan en zelfs nog op eigen initiatief contact zoeken met de gemeente om deze tot stand te brengen.

Animo is dus cruciaal voor een langdurige samenwerking, maar dit is niet het enige wat nodig is. Uit dit onderzoek is gebleken dat het ontbreken van Toerusting een negatieve invloed heeft op het in stand houden van een langdurige relatie. De communicatie naar de bewoners toe is te

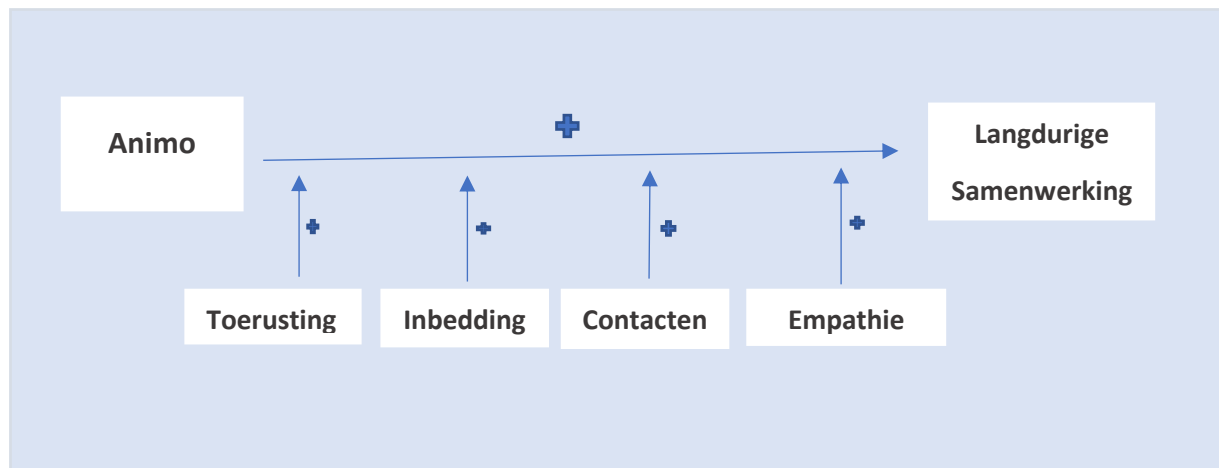
gecompliceerd voor hen waardoor zij de aangereikte informatie niet volledig begrijpen en zo dus ook niet goed in staat zijn om te participeren. Het merendeel bleek bijvoorbeeld niet op de hoogte te zijn van als het beheer door bewoners niet van de grond komt, dat de tuin dan plaat gaat en er sober uit gaat zien. Dit staat wel vermeld in communicatie die is verstuurd naar bewoners, maar het staat een beetje klein vermeld en cryptisch verwoord. Ook kan gezegd worden dat de bewoners een relatief lage SES hebben. Dit vanwege een laag opleidingsniveau en omdat ze in sociale huurhuizen wonen wat aangeeft dat ze niet veel geld te besteden hebben. Dit zorgt ook voor een lagere mate van Toerusting.

Ook mede door de constante wisseling van de betrokken ambtenaren bij de casus is er een gebrek aan Empathie. Bij elke fase van het project is er een ander persoon binnen de gemeente die de leiding heeft. Elke keer wanneer het stokje is doorgegeven is er een deel informatie verloren gegaan. Het was verre van zeldzaam dat bewoners geen reactie kregen wat een drempel creëerde om te participeren. Hierdoor gingen bewoners eerder afhaken wat een langdurige samenwerking belemmerde. Ook communicatie tussen partijen zoals HW wonen en de gemeente HW verloopt soms stroef. HW wonen had al inventarisatie gemaakt van wie wat wilde gaan doen van de bewoners en had hierin de taken ook al gespecificeerd. Dit is nooit overgedragen aan de gemeente HW waar zij wel om hebben gevraagd waardoor zij werk hebben verricht wat eigenlijk al uitgevoerd was. Een lage mate van Empathie had dus een negatieve invloed op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking.

Verder heeft de lage mate van Inbedding ook een negatieve invloed op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking. Het netwerk is bijvoorbeeld niet erg faciliterend. De relaties onder de bewoners en de gemeente zijn niet sterk. Zo kan niet op elkaar gerekend worden en heerst weinig sociale cohesie.

Ten slotte heeft ook Contacten een belemmerend effect op de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking. De communicatie met de gemeente zorgt voor een hoop verwarring. Het is onduidelijk bij wie de bewoners terecht kunnen. Een vast aanspreekpunt is er niet. Dit maakt het lastig om contact op te nemen als iets aan de hand.

Concluderend is Animo cruciaal om een langdurige samenwerking te realiseren. Hierbij hebben de concepten Toerusting, Inbedding, Contacten en Empathie wanneer deze ontbreken zoals in dit onderzoek allen een negatieve invloed op de relatie tussen Animo en een Langdurige Samenwerking. Er kan dus worden gesteld dat wanneer deze wel aanwezig zijn, dit juist bevorderend zal zijn voor de relatie tussen Animo en langdurige samenwerking, zoals weergegeven in onderstaand figuur.

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1 Beantwoording hoofdvraag

De centrale onderzoeksvraag van deze thesis luidde als volgt: “Welke factoren leiden tot een langdurige samenwerking tussen burgers en gemeente voor het beheer van de gezamenlijke tuin in het Immanuëlhof?” Op basis van de literatuur en de informatie vergaard uit de interviews wordt geconcludeerd dat Animo cruciaal is voor een langdurige samenwerking. Als men niet wil participeren, zal een succesvolle en langdurige samenwerking niet in stand kunnen worden gehouden. Animo moet bij alle betrokken partijen aanwezig zijn. De betrokkenen waar een hoge mate van Animo heerst zijn ondanks alle tegenslagen en het moeizame proces nog altijd bereid om een langdurige samenwerking aan te gaan. Hier komt bij dat de elementen Toerusting, Inbedding, Contacten en Empathie de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking positief versterken. Toerusting beïnvloedt de relatie tussen Animo en een langdurige samenwerking door wat bewoners nodig hebben om te participeren. Denk hierbij aan informatie, materialen, tijd, geld en het bezitten van vaardigheden. Empathie beïnvloedt de relatie tussen Animo en een langdurige relatie door participanten waardering te geven en hen te laten zien wat er met hun input wordt gedaan. Inbedding beïnvloedt de relatie tussen Animo en een langdurige relatie door hoe faciliterend het netwerk is waar de participanten zich in bevinden, of ze gebruik kunnen maken van hun connecties. Afsluitend beïnvloedt contacten de relatie tussen Animo en een langdurige relatie door communicatie en duidelijkheid over waar men terecht kan mocht dit nodig zijn en dat de samenwerkingspartners weten wat ze aan elkaar hebben en elkaar dus kunnen vertrouwen.

5.2 Beleidsaanbevelingen

Concreet voor de gemeente zijn op basis van de literatuur en de interviews de volgende aanbevelingen. Ten eerste moet er één vast aanspraakpunt komen voor de bewoners. Bewoners moeten weten bij wie ze terecht kunnen voor vragen. Ook moet de communicatie vanuit de gemeente naar de bewoners toe sneller verlopen. Het initiatief voor dit project lag niet bij de bewoners, het is hen opgelegd. Dit betekent dat de bewoners niet dusdanig intrinsiek gemotiveerd zijn tot deze participatie. Aangezien de motivatie om die reden al niet al te hoog is, moet de drempel tot participatie zo laag mogelijk worden gemaakt. Dit kan bijvoorbeeld door een vast gezicht voor de bewoners aan te wijzen en door sneller te reageren, in plaats van de huidige trage communicatie waarvan de bewoners aangaven daar moedeloos van te worden.

Ten tweede is vanuit de bewoners behoefte aan ondersteuning van coördinatie om onderlinge

afspraken te maken. Denk aan afspraken over uitgaven van het budget en spullen van elkaar lenen. Bewoners zijn tot een hoop bereid maar voelen zich niet geroepen om concreet afspraken te gaan maken. Dit zal iemand vanuit de gemeente moeten begeleiden, waarna de bewoners vervolgens op eigen kracht verder kunnen.

Ten derde is het belangrijk om na te denken over of dergelijke projecten in de toekomst beter in combinatie met huurhuizen of met koophuizen kunnen worden gerealiseerd, afhankelijk van de desbetreffende omstandigheden. Zoals nader toegelicht in hoofdstuk 4, wordt op basis van de literatuur en de informatie uit de interviews een aanzienlijk verschil verwacht tussen koop- en huurhuizen. Dit aangezien koophuizen men direct in persoonlijke financiële belangen raakt, en omdat mensen met een lagere sociaaleconomische status doorgaans minder gemotiveerd zijn voor dergelijke projecten.

Ten vierde moet er gewerkt worden aan de communicatie. Zoals uitgelegd in hoofdstuk 4 is het van belang dat de gemeente in communicatie naar bewoners toe makkelijkere taal gaat gebruiken en minder ambtelijke taal zoals nu het geval is. Het is gebleken dat de bewoners deze taal namelijk niet zo goed begrijpen, wat weer zorgt voor extra onduidelijkheid. Communicatie naar bewoners toe valt ook te verbeteren aangezien deze te traag is. Er moet tijdiger op bewoners gereageerd worden. Communicatie naar burgers toe moet ook duidelijker. Ook moet de gemeente intern beter samenwerken op gebied van communicatie. Telkens als het stokje wordt doorgegeven, wordt de volgende persoon niet volledig op de hoogte gesteld van alle belangrijke informatie aangaande de zaak. Dit heeft tijd en geld gekost, wat makkelijk bespaard kon worden als er beter gecommuniceerd was geweest. Er moet vanaf begin af aan online een map aangemaakt worden waarin alles over het project gedocumenteerd wordt. Als de casus moet worden overgedragen naar een andere collega moet fysiek een toelichting en bespreking van alle informatie over de casus plaatsvinden.

Ten vijfde een aanbeveling over het budget. Dat er zodra het beheercontract ondertekend is een budget vrijkomt is duidelijk. Hoe dit budget echter beheerd gaat worden is nog niet helemaal duidelijk, en nog niet gecommuniceerd naar de burgers. Of dit is zodat één bewoners het budget gaat beheren, of bewoners bonnetjes kunnen declareren bij de gemeente, of dat de gemeente op aanvraag van bewoners de gewenste middelen koopt is onduidelijk. Een aanbeveling is om hier aandacht aan te besteden om hier een duidelijk plan voor te maken.

Ten zesde een ander aspect waar aandacht aan moet worden besteed is een plan rondom verhuizen. Momenteel zijn het allemaal nog eerste bewoners in de woningen. HW wonen gaf aan de woningen onder dezelfde voorwaarden te adverteren als deze vrijkomen. De gemeente gaf echter aan hier nog niet echt over nagedacht te hebben. Wel staat in het beheercontract dat de huidige bewoner de nieuwe bewoner op de hoogte moet stellen, maar verder is er nog geen plan. Een aanbeveling is

dus om concreet te maken hoe de coördinatie rondom het beheercontract zal plaats vinden in het geval van nieuwe bewoners.

5.3 Kanttekeningen

HW wonen was de initiatiefnemer van het project. Pas toen het project al deels gerealiseerd was, is de gemeente er pas bij betrokken geraakt en hebben zij het project overgedragen gekregen van HW wonen. Dit betekent dat de gemeente niet over alles wat is mis gegaan invloed heeft gehad. Al waren zij vanaf het begin betrokken geweest, hebben zij aangegeven dat meerdere zaken anders waren aangepakt.

Ook vond de realisatie van dit project in coronatijd plaats. Dit heeft ervoor gezorgd dat er niet altijd indien dit nodig was bijeen gekomen kon worden. Zo zijn diverse informatieavonden over de binnentuin online gehouden geweest. Online kan informatie minder goed over worden gebracht. Ook zijn enkele fysieke bijeenkomsten georganiseerd, maar vanwege corona mocht slechts één iemand per huishouden aanwezig zijn. Dit heeft tot gevolg dat de aanwezige persoon mogelijk niet alle informatie overbrengt naar de andere bewoners in het huishouden. Ook is er meermaals iets verzet vanwege corona, wat vertraging in het proces als gevolg heeft waardoor het momentum van de enthousiaste bewoners verloren raakt, zoals benoemd door HW wonen.

De tuin is eind 2021 opgeleverd. Aan het begin is er nog niet veel onderhoud nodig. Men kan zich dan afvragen of er op dit moment eigenlijk wel een probleem is, aangezien meer onderhoud dan het grasmaaien wat de bewoners al doen eigenlijk nog niet nodig is geweest. Dit neemt echter niet weg dat er op zijn minst een probleem in aantocht is, aangezien men zich door meerdere redenen ook niet geroepen voelt om wat gaan doen zodra dit wel nodig is.

Belangrijk voor vervolgonderzoek is om te leren van dit onderzoek. Er is naar de bewoners een uitnodiging gestuurd om deel te nemen aan dit onderzoek door middel van interviews op gemeentelijk briefpapier. Na langs de deuren te zijn geweest lijkt dit een fout te zijn geweest. Er heerst een hoop frustratie onder de bewoners naar de gemeente toe. Voor vervolg onderzoek is het in de communicatie met de bewoners belangrijk om op een neutrale wijze contact te leggen, in plaats van een sterke eenheid met de gemeente te presenteren.

In dit project zijn drie partijen betrokken. De derde partij, HW wonen, is relatief ondervertegenwoordigd in dit onderzoek. Er is geprobeerd om nog iemand te spreken maar dit is vanwege drukke agenda's en de deadline van deze thesis niet van de grond gekomen. Belangrijk is om bij vervolgonderzoek alle partijen gelijkwaardig te vertegenwoordigen.

Ten slotte zou men in de ideale situatie met alle in deze thesis benoemde aspecten rekening kunnen houden, en mee kunnen nemen in het maken van het beleid hiervoor. Echter is de echte

wereld geen ideale situatie. Er heerst een aardig personeelstekort binnen de gemeente HW. Dit wil zeggen dat er simpelweg niet genoeg mankracht is om elk punt mee te nemen. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden. Ook is een beperkt budget beschikbaar voor dergelijke projecten en voor de begeleiding daarvan. Hier komt nog bij dat zich altijd onvoorziene situaties voordoen die meer prioriteit en haast hebben. In dit geval zullen bepaalde middelen van dergelijke projecten zoals het participatieproject in het Immanuëlhof tijdelijk gealloceerd moeten worden naar andere meer dringende kwesties.

Literatuurlijst

- Babbie, E. (2016). *The practice of social research*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Bang, H. (2009). Yes we can”: identity politics and project politics for a late-modern world. *Urban Research and Practice*, pp. 1-21.
- Blake, G., Diamond, J., Gidley, B., Mayo, M., Shukra, K., & Yarnit, M. (2008). *Community engagement and community cohesion*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Blijleven, W., & Van Hulst, M. (2021). Encounters with the organisation: how local civil servants experience and handle tensions in public engagement. *Local government studies*, pp. 1-25.
- Bryson, J. M., Quick, K., Slotterback, C., & Crosby, B. (2013). Designing Public Participation Processes. *Public Administration Review*, pp. 23-34.
- Dekker, P., & Halman, L. (2003). *Vrijwilligerswerk en de waarden*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Edelenbos, E., & Van Meerkerk, I. (2016). Three Reflecting Perspectives on Interactive Governance. *Critical Reflections on Interactive Governance*, 1-28.
- Edelenbos, J., & Klijn, E. (2006). Managing stakeholder involvement in decision making: a comparative analysis of six interactive processes in the Netherlands. *Journal of Public Administration Research and Theory*, pp. 417-446.
- Fazi, E., & Smith, J. (2006). *Civil Dialogue: Making It Work Better*. Brussels: Civil Society Contact.
- Gemeente Hoeksche Waard. (2021, november 13-09-2022). *Bewoners Immanuëlhof genieten van klimaatproof tuin en buitenruimte*. Opgehaald van gemeente Hoeksche Waard: <https://www.gemeentehw.nl/actueel/bewoners-immanuelhof-genieten-van-klimaatproof-tuin-en-buitenruimte/>
- Gemeente Hoeksche Waard. (2021). *Leidraad communicatie & participatie duurzaamheid*.
- Gemeente Hoeksche Waard. (2022). *Beheerovereenkomst Immanuelhof*. Maasdam.
- Gemeente Hoeksche Waard. (2022). *Beheerplan Immanuelhof 'S-Gravendeel*.
- Gemeente Hoeksche Waard. (2022). Tweede bewonersbijeenkomst Immanuelhof.
- Hajer, M., & Wagenaar, H. (2003). *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Hassink, J., Salverda, I., Vaandrager, L., Van Dam, R., & Wentink, C. (2016). Relationships between green urban citizens' initiatives and local governments. *Cogent Social Sciences*.
- Humphrey, J. C. (2001). Self-organization and trade union. *Sociological Review*, pp. 262–282.
- Ianniello, M., Lacuzzi, S., Fedele, P., & Brusati, L. (2018). Obstacles and solutions on the ladder of citizen participation: a systematic review. *Public Management review*, 21-46.
- Klijn, E., & Skelcher, C. (2007). Democracy and governance networks: compatible or not? *Public administration*, pp. 587-608.
- Kooiman, J. (1993). *Modern Governance: New Government–Society Interactions*. London: Sage.
- Lowndes, V., & Skelcher, C. (1998). pp. 313-333.
- Lowndes, V., Pratchett, L., & Stoker, G. (2006). *Social Policy and Society*, 281-291.
- Mayer, I., Edelenbos, J., & Monnikhof, R. (2005). Interactive policy development: undermining or sustaining democracy? *Public Administration*, pp. 179–199.
- McIntosh, M. J., & Morse, J. (2015). Situating and constructing diversity in semi-structured interviews. *Global qualitative nursing research*.
- Mees, H., Uittenbroek, C., Hegger, D., & Driessen, P. (2019). From Citizen Participation to Government Participation. *Environmental Policy and Governance*, pp. 198-208.
- Nederhand, J., Bekkers, V., & Voorberg, W. (2016). Self-Organization and the Role of Government. *Public Management Review*, pp. 1063–1084.
- Newman, J. (2001). *Modernising Governance*. London: Sage.
- Pierre, J., & Peters, B. (2000). *Governance, Politics and the State*. Basingstoke: Macmillan.
- Rijksoverheid. (2015). *Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten*. Opgehaald van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten>
- Rittel, H., & Webber, M. (1973). *Dilemmas in a General Theory of Planning*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Rotman, D. (2013).
- Rotman, D., Hammock, J., & Preece, J. (2014). *MOTIVATIONS AFFECTING INITIAL AND LONG-TERM PARTICIPATION IN CITIZEN SCIENCE PROJECTS IN THREE COUNTRIES*.

- Rotman, D., Procita, K., Hansen, K., Lewis, D., Hammock, J., & Parr, C. (2012). *Dynamic changes in motivation in collaborative citizen-science projects*.
- Sorensen, E., & Torfing, J. (2009). Making governance networks effective and democratic through metagovernance. *Public administration*, pp. 234-258.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1994). "Grounded Theory Methodology: An Overview." . In *Basics of Qualitative Research: Techniques* (pp. 273–285). Thousand Oaks: CA: Sage.
- Torfing, J., Peters, G., Pierre, J., & Sorensen, E. (2012).
- Torfing, J., Peters, G., Pierre, J., & Sorensen, E. (2012). Introduction & Chapter 1. . In *Interactive Governance. Advancing the Paradigm*. (pp. 1-32).
- Tuurnas, S. (2015). Learning to Co-produce? the Perspective of Public Service Professional. *International Journal of Public Sector Management*, pp. 583–598.
- Van Dam, R., Salverda, I., & During, R. (2015). Delineating active citizenship: The subjectification of citizens' initiatives. *Journal of Environmental Policy and Planning*, pp. 163–179.
- Van den Brink, G., Van Hulst, M., De Graaf, L., & Van der Pennen, T. (2012). *Best persons en hun betekenis voor de Nederlandse achterstandswijk*. Den Haag: Boom Lemma.
- Wetheridge, J., & Morris, N. (2016). An analysis of the effect of public policy on community garden organisations in Edinburgh. *Local Environment*, pp. 202–218.

Bijlage I: Operationaliseringsschema

Concept	Dimensie	Subdimensie	Indicatoren
Langdurige relatie: Een langdurige samenwerkingsrelatie tussen burgers en overheid betreft een relatie waarbij voor een onbepaalde tijd wordt samengewerkt om gemeenschappelijke en vooraf vastgelegde doelstellingen te behalen (Rotman et al., 2014)	Tijdsduur		Tijdsbepalingen, kort, lang, weken, maanden, jaren, onbepaalde tijd
	Initiatiefnemer		Overheid geïnitieerd, burger geïnitieerd, initiatiefnemer
	Samenwerking		Meerdere partijen, meerdere betrokkenen, samenwerkingspartners, bijdragen
	Doel		Gezamenlijke doelen, eigenbelang, doelen, taakomschrijvingen, afspraken
CLEAR model: geeft inzicht in wat burgers motiveert om deel te nemen aan burgerparticipatie, aangevuld door de factoren die invloed hebben op het opbouwen van een langdurige samenwerking (Lowndes, Pratchett, & Stoker, 2006). + Rotman et al (2014).	Can do / Toerusting	Middelen	Tuingereedschap, vervoersmiddelen, tijd hebben om te participeren
		Vaardigheden	Spreken, schrijven, bekwaamheid in tuinieren, verstand van klimaat
		Zelfvertrouwen	Kennis over eigen competenties, geloof hebben in zichzelf
		Opleidingsniveau	Hoog, laag, mbo, hbo, wo

	Like to / Animo	Sociaaleconomische status	Aanzien, opkijken, respect, salaris, niet druk hoeven maken om geld, plek op sociale ladder, plek in het netwerk
		Vertrouwen in samenwerkingspartner	Vrijuit kunnen spreken, niet bang om veroordeeld te worden, ruimte om fouten te maken, persoonlijke gesprekken voeren
		Mentorschap	Leren van partner, meekijken, meelopen
		Bijdragen aan omgeving	Fysieke omgeving verbeteren, verbonden in het netwerk met de burens/menselijke connecties en het samen doen, free-ride gedrag van burens
		Toekomstperspectief	Toekomst op willen bouwen, kinderen zien opgroeien, langdurig ergens willen wonen
		Gezamenlijke doelen	Gemeenschap, samen doen, win-win situatie, persoonlijke belangen, persoonlijk gewin
	Enabled to / Inbedding	Faciliterend netwerk	Kansen geven, elkaar geruststelling geven, met elkaar doen

	Asked to / Contacten	Vertrouwen	Vertrouwen in elkaars competenties, niet voortdurend controleren
		Uitnodiging tot participatie	Worden de burgers gevraagd mee te doen,
		Communicatiemiddel met overheid	Whatsapp, telefonisch, per post, e-mail, trage communicatie, vlotte communicatie, duidelijk aanspreekpunt
	Responded to/ Empathie	Vertrouwen in de overheid	Is de overheid te vertrouwen, eerlijkheid, transparantie, niks achter elkaars rug om, open communicatie
		Resultaten zien	Het gevoel hebben dat er wat wordt gedaan met de input
		Externe relaties met omgeving	Opbrengsten van geleverde werk zien, bijdragen aan de gemeenschap, het grotere geheel, gemeenschappelijk belang, collectieve belangen
		Erkenning en toewijding	Gehoord voelen, serieus genomen worden, credits krijgen. Publicatiebrief, eventuele beloning

De groen gekleurde aspecten zijn de aspecten die vanuit Rotman et al. (2014) zijn ondergebracht in het CLEAR model van Lowndes, Pratchett en Stoker (2006).

Bijlage II: Uitnodiging interview bewoners

gemeente
Hoeksche Waard

Postbus 2003
3260 EA Oud-Beijerland

Bezoekadressen
Kijk op www.gemeentehw.nl

☎ 14 0 186 1088 - 647 36 47
✉ info@gemeentehw.nl
🌐 www.gemeentehw.nl

Onderwerp
uitnodiging interview

Datum
14-11-2022

Contactpersoon
Hannah Raidt

Bijlage

Ons kenmerk

Beste meneer/mevrouw,

Ik ben Hannah Raidt en ik ben momenteel bezig met mijn afstudeerstage bij de gemeente Hoeksche Waard. Ik volg de studie Governance en Management van Complexe Systemen aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Om af te studeren moet ik een scriptie schrijven. Ik heb gekozen om deze te doen over samenwerkingen tussen burgers en gemeente. Als concrete casus onderzoek ik het project Immanuëlhof waar het de bedoeling is dat de bewoners de binnentuin zelf beheren. Voor mijn onderzoek heb ik respondenten nodig. Mijn vraag aan jullie is of jullie met mij in gesprek zouden willen gaan.

In de gesprekken/ korte interviews kunt u vragen verwachten zoals hoe u denkt over de samenwerking met de gemeente, hoe het contact is verlopen, wat is goed gegaan, wat kan beter, hoe tevreden bent u over hoe de binnentuin eruit is komen te zien, etc.

De gesprekken hoeven ook niet tijdrovend te zijn. Als u in een kwartier alles heeft verteld wat u wilt delen, dan is dat helemaal goed. Mochten we een uur aan de praat zijn is dat ook goed, net wat u fijn vindt.

Ook qua locatie mag u aangeven wat fijn is. Ik kan bij u thuis langskomen, maar ik kan ook een ruimte reserveren op het gemeentehuis. Mocht u liever niet fysiek bijeen willen komen en de voorkeur hebben naar elkaar online te spreken is dit ook mogelijk.

Alles wat er in de gesprekken wordt gezegd is volledig anoniem. Ik ben de enige die zal weten wie wat heeft gezegd. Wat er in de scriptie wordt gebruikt uit de gesprekken zijn alleen anonieme citaten en algemene informatie die jullie mij willen geven.

Meer dan waard.

1/2

Mocht u verder nog vragen hebben of mocht u mij willen helpen en een afspraak willen inplannen, dan ben ik te bereiken via e-mail: hannah.raidt@gemeentehw.nl. Vanaf 21 november kunt u mij ook bellen voor een afspraak. U bereikt me dan via telefoonnummer 088-6473600.

Hopelijk zien we elkaar snel!

Met vriendelijke groeten,

Hannah Raidt

Bijlage III: Interviewguide bewoners

Inleiding

Nou, laten we bij het begin beginnen. Hoelang woon je nu al in dit huis?

Kan je me wat vertellen over hoe het proces is verlopen van hoe dit huis je is toegewezen?

Er is bij de toewijzing van de huizen ook gevraagd om een motivatiebrief geloof ik, kan je daar wat over vertellen, over hoe dat ging? Wat heb jij daarin benoemd/gezegd?

Langdurige relatie

- Het gaat om burgerparticipatie. Is er een bepaalde tijd afgesproken van hoelang dit project zou gaan duren? Is er een duur van jullie deelname afgesproken? Jaren/onbepaalde tijd, etc.?
- Hoe is de participatie tot stand gekomen? Was het jullie idee van de bewoners of heeft de gemeente het initiatief genomen?
- Wie behoren tot de samenwerkingspartners? Wie zijn allemaal betrokken bij het proces? Met wie is er contact geweest? Wie heeft er allemaal een bijdrage geleverd aan het project?
- Zijn er gemeenschappelijke doelen opgesteld? Komt het plan/het doel van de gemeente, waar de gemeente mee is gekomen overeen met jouw doelen? Heeft dit doel ook jouw interesse?
- Zijn er afspraken gemaakt over wat jullie zouden gaan doen en wat de gemeente nog op zich zou nemen? Zijn er taakomschrijvingen? Is dit ergens vastgelegd? Is dit terug te vinden?
- Zijn er gevolgen als er niet aan afspraken wordt voldaan? Wat gebeurt er als de samenwerking tussen jullie als bewoners en de gemeente spaak loopt?

Can do:

- **Middelen:**
 - Zijn er bepaalde middelen nodig om deel te nemen? Hebben jullie middelen ontvangen of toegewezen gekregen om te kunnen participeren? In dit geval bijvoorbeeld tuingereedschap.
 - Heb je tijd over in je persoonlijke leven om deel te kunnen nemen? Ben je in de gelegenheid? Heb je ruimte voor participatie?
- **Vaardigheden:**

Wat voor dingen moet je kunnen doen om de gewenste taken uit te kunnen voeren? Heb je deze ook? Kan je dit? Wat is er nodig om dit te verbeteren?
- **Zelfvertrouwen:**
 - Heb je het idee dat je in staat bent om te participeren? Heb je de vaardigheden die nodig zijn om deel te nemen?
- **Opleidingsniveau:**
 - Wat voor opleiding heb je gedaan?
- **Sociaaleconomische status:**
 - ? moeilijk te vragen, meer aanvoelen en uit het gesprek halen.
- **Vertrouwen in samenwerkingspartner:**
 - Durf je alles te zeggen? Heb je het gevoel dat je vrijuit kan spreken met medewerkers van de gemeente? Ben je bang om veroordeeld te worden?
 - Is er ruimte om fouten te maken? Is daar begrip voor?
- **Mentorschap:**
 - Heb je het gevoel dat je iets kan leren door met de gemeente samen te werken?

Like to:

- **Bijdragen aan omgeving:**
 - Heb je behoefte om bij te dragen aan je directe omgeving? Heb je de behoefte om samen met je buren tijd en moeite te steken in een mooiere en betere omgeving?
 - Heb je een goede relatie met je buren? Zijn er vriendschappen? Is het oppervlakkig?

- **Toekomstperspectief:**
 - Wat zijn je toekomstplannen qua wonen? Plan je om hier nog lang te blijven? Wil je iets anders?
 - Heb je kinderen? Zijn er kinderen op komst? Wat vind je belangrijk voor de leefomgeving van je kinderen?
- **Gezamenlijke doelen:**
 - Heb je baat bij participatie? Wat is jouw motivatie om wel/niet mee te doen?

Enabled to:

- **Faciliterend netwerk:**
 - Kan je rekenen op hulp van je burens? Bv lenen van grasmaaier, groen afval verdelen over containers. Bepaalde kundigheid aan elkaar overbrengen, kan je leren van elkaar?
- **Vertrouwen:**
 - Heb je het idee dat de gemeente vertrouwen heeft in jullie wat betreft het onderhouden van de tuin? Voel je je in de gaten gehouden? Worden jullie veel gecontroleerd?

Asked to:

- **Uitnodiging tot participatie:**
 - Zijn jullie gevraagd om mee te doen door de gemeente? Op welke manier? Welk middel?
- **Communicatiemiddel met overheid:**
 - Hoe verloopt de communicatie met de overheid? En met de bewoners? Snel/traag?
 - Is er één vast aanspreekpunt voor als er iets aan de hand is of een vraag over dit project?
- **Vertrouwen in de overheid:**
 - Vertrouw je de gemeente als eerlijke samenwerkingspartner? Is er transparantie? Gebeurt er niks achter elkaars rug om? Is er open communicatie? Zou je dingen niet durven uitspreken?

Responded to:

- **Resultaten zien:**
 - Heeft u het gevoel dat er wordt geluisterd naar wat je te zeggen hebt?
 - Wordt er wat met de input gedaan? Zie je resultaat van wat er is besproken?
 - Is jullie input meegenomen in bv het ontwerp van de tuin? Wat voor ruimte was er om input te geven?
 - Is er duidelijk gemaakt wat voor dingen mogelijk waren en op welke gebieden er geen beweegruimte was?
- **Externe relaties met omgeving:**
 - Zie je dat je leefomgeving verbeterd is? Zijn voorzieningen/uiterlijk van de tuin erop vooruit gegaan? Zou het je uitmaken of de tuin er mooi bij staat of dat het wat rommeliger is?
- **Erkenning en toewijding:**
 - Voel je je gehoord wanneer je in gesprek bent met de gemeente? Heb je het idee dat er geluisterd wordt en dat het niet het ene oor in en het andere oor uit gaat?
 - Voel je je serieus genomen? Voel je je als een gelijke aan je samenwerkingspartner (gemeente)?
 - Heb je het idee dat je deelname wordt gewaardeerd?
 - Op wat voor manier zou je waardering willen zien?
 - Is een beloning voor jou cruciaal om mee te doen of om erkenning en waardering te voelen?

Afsluiting:

Is er iets wat jij kan bedenken wat had kunnen bijdragen aan een meer succesvolle uitkomst?

Is er iets waar ik nog niet naar heb gevraagd waarvan je denkt dat het nog wel belangrijk is, of is er iets wat je nog zou willen toevoegen?

Bijlage IV: Interviewgide medewerkers gemeente/HW wonen

Inleiding/ omschrijving van de casus:

Wat was de insteek van het project? Hoe moest het eruit komen te zien?

Welke doelen moest dit project behalen of waar moest het project aan voldoen? Welke standaarden moesten behaald worden om dit een succes te kunnen noemen? Wanneer is het een succes?

Wat weet je over hoe het proces is verlopen rondom de toewijzingen van de huizen aan de bewoners?

Er is bij de toewijzing van de huizen ook gevraagd om een motivatiebrief geloof ik, kan je daar wat over vertellen, weet jij iets van wat de bewoners daarin hebben gezegd?

Langdurige relatie

- Het gaat om burgerparticipatie. Is er een bepaalde tijd afgesproken van hoelang dit project zou gaan duren? Is er een duur van de samenwerking afgesproken? Jaren/onbepaalde tijd, etc.?
- Hoe is de participatie tot stand gekomen? Wie heeft het initiatief genomen?
- Wie behoren tot de samenwerkingspartners? Wie zijn allemaal betrokken bij het proces? Met wie is er contact geweest? Wie heeft er allemaal een bijdrage geleverd aan het project?
- Zijn er gemeenschappelijke doelen opgesteld? Komt het plan/het doel van de gemeente overeen met de persoonlijke interesses van de bewoners?
- Zijn er afspraken gemaakt over wat de burgers precies zouden gaan doen en wat de gemeente nog op zich zou nemen? Zijn er taakomschrijvingen? Is dit ergens vastgelegd? Is dit terug te vinden? Wat is de precieze omvang van de participatie?
- Zijn er gevolgen als er niet aan afspraken wordt voldaan? Wat gebeurt er als de samenwerking met de bewoners spaak loopt?

Can do:

- **Middelen:**
 - Zijn er bepaalde middelen nodig om deel te nemen? Hebben jullie middelen toegewezen om te kunnen participeren? In dit geval bijvoorbeeld tuingereedschap.
 - Hebben de bewoners de tijd en ruimte om mee doen? Voor zover je weet?
- **Vaardigheden:**
 - Zijn er bepaalde vaardigheden die de bewoners nodig hebben om bij te kunnen dragen/om te participeren?
 - Beschikken de betrokken bewoners/burgers over de juiste vaardigheden?
- **Zelfvertrouwen:**
 - ? moeilijk te vragen aan de gemeente.
- **Opleidingsniveau:**
 - Is er kennis over het opleidingsniveau van de bewoners/ beoogde participanten?
- **Sociaaleconomische status:**
 - Zijn het dure huizen? Wat voor klasse zijn de huizen?
- **Vertrouwen in samenwerkingspartner:**
 - Heeft de gemeente vertrouwen in de competenties van de bewoners? Is er een gelijke houding? Is één partij afhankelijk van de nader of is er een gelijkwaardige samenwerking?
- **Mentorschap:**
 - Kan de gemeente iets leren van de samenwerkingspartner? Moet de gemeente juist veel leren aan de samenwerkingspartner en veel helpen bij de uitvoering/participatie?

Like to:

- **Bijdragen aan omgeving:**

- Is er behoefte onder de bewoners om bij te dragen aan hun omgeving? Wat voor prikkels zouden er kunnen zijn?
- Wat weten jullie over de onderlinge relaties tussen de bewoners?
- **Toekomstperspectief:**
 - Heb je het idee dat de bewoners nog lang op deze plek willen blijven wonen?
 - Heb je het idee dat de bewoners een fijnere leefomgeving voor hunzelf of voor hun kinderen willen bewerkstelligen?
- **Gezamenlijke doelen:**
 - Levert participeren iets op voor de bewoners? Hebben zij daar baat bij?

Enabled to:

- **Faciliterend netwerk:**
 - Hoe ziet de groep bewoners eruit? Homogene/heterogene groep? Oogt het alsof er sprake is van sociale cohesie?
- **Vertrouwen:**
 - Is er een mate van controle op wat de bewoners uitvoeren? Worden de bewoners hun gang gelaten? Hoeveel ruimte is er?

Asked to:

- **Uitnodiging tot participatie:**
 - Hoe zijn de bewoners benaderd om mee te gaan doen? Hoe zijn zij uitgenodigd? Per mail/telefoon/etc.
- **Communicatiemiddel met overheid:**
 - Is er een vast aanspreekpunt voor bewoners van het hof als er iets aan de hand is? Waarom niet? Kan deze er wel komen?
 - Hoe verloopt de communicatie met de bewoners? Wordt er snel gereageerd op bewoners? Aan wat voor termijn kan ik denken?
- **Vertrouwen in de overheid:**
 - Wordt alles open gecommuniceerd met de bewoners? Worden er dingen voor hen achtergehouden? Worden er dingen niet gedeeld? Tot in hoeverre gaat de transparantie en de vertrouwensband?

Responded to:

- **Resultaten zien:**
 - Wordt er wat met de input van de bewoners gedaan? Waarom wordt er wel/niet iets met bepaalde verlangens van de bewoners wat gedaan?
 - Hebben de bewoners de resultaten van de tuin beïnvloedt?
- **Externe relaties met omgeving:**
 - Wordt de leefomgeving van de bewoners verbeterd door dit participatieproject?
- **Erkenning en toewijding:**
 - Is er een blijk van waardering geweest naar de bewoners toe? Is er ruimte voor?
 - Wordt er goed geluisterd naar wat de bewoners te zeggen hebben? Geen tunnelvisie?

Afsluiting:

Wat is het uiteindelijke resultaat van het project? Is dit naar tevredenheid? Is dit naar verwachting?

Hoe wordt er op het project terug gekeken? Aanpak, uitvoering en resultaat?

Hoe gaat dit project nu verder? Wat zijn de volgende stappen voor het Immanuëlhof?

Wat is er van de casus geleerd? Wat zou er bij een volgend soortgelijk project anders worden gedaan?

Is er iets waar ik nog niet naar heb gevraagd waarvan je denkt dat het nog wel belangrijk is, of is er iets wat je nog zou willen toevoegen?

Bijlage V: Beheercontract

Thuis in de Hoeksche Waard

1. INVENTARISATIE VM BEHEERCONTRACT VOOR 1 JAAR

Uw naam: Dhr/mw.....

Uw mailadres:

Ik/wij wil/willen het komend jaar op 1 of meerdere onderdelen meehelpen in beheer en onderhoud:
ja / nee

Zoja, zet een kruisje ('x') bij welk onderdeel u komend jaar in deze pilot wilt helpen:

1. Gras maaien van de gehele groene openbare strook

Het gazon wordt ongeveer 16x per jaar, gedurende het seizoen (voorjaar, zomer en najaar) gemaaid, gedurende het seizoen. Per keer neemt dit circa 2 uur in beslag. Rondom obstakels zoals de ronde picknicktafel, glijbaan en ook bomen wordt maximaal 6x per jaar (seizoen) gemaaid. De wadi wordt 2 à 3 keer per jaar gemaaid. 2 uur per keer.

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'gras maaien', vul dat dan hieronder in:

.....

2. Laag houden van de haag aan weerszijden van de groene openbare strook

De haag wordt 3 keer per jaar gesnoeid. Dat is in het voorjaar, zomer en einde van de zomer. Per keer neemt dit circa 3 uur in beslag

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'haag', vul dat dan hieronder in

.....

3. Zwerfvuil opruimen

Dit dient jaarrond te gebeuren en betreft circa 1 à 2 keer per week

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'zwerfvuil', vul dat dan hieronder in

.....

4. Beheer en onderhoud van moestuin in verhoogde border

Dit is afhankelijk van de inrichting van de moestuin. Globaal komt dit neer op 1 à 2 keer per week, in een tijdsbestek van 1 uur per keer

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'moestuin', vul dat dan hieronder in

.....

5. Beheer en onderhoud van vaste (bloemrijke) beplanting in de verhoogde border

Dit dient 2 keer per jaar te gebeuren. En tussentijds dienen de bloemen eventueel bijgehouden te worden. Per keer komt dit neer op 3 uur tijdsbesteding.

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'bloemrijke beplanting', vul dat dan hieronder in

.....

6. Plantenborders tegen de 4 kopse kanten van woningen die grenzen aan groenzone

Dit dient 2 keer per jaar te gebeuren. In het voorjaar wordt de beplanting tot de grond afgesnoeid. De tijdsbesteding is circa 3 uur per keer

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'lage plantenborder', vul dat dan hieronder in

.....

7. Vaste planten in de wadi

Dit dient 2 keer per jaar te gebeuren, zowel in het voorjaar en in de zomer. De tijdsbesteding is ongeveer 3 uur per keer

Heeft u eventueel op- of aanmerkingen over 'de wadi', vul dat dan hieronder in

.....

Wat houdt het beheercontract met u in:

- Het contract is een afspraak tussen bewoners van het Immanuëlhof en de gemeente Hoeksche Waard
- Beheercontract is voor de duur van 1 jaar en kan na goedkeuring beide partijen stilzwijgend verlengd worden
- Beheercontract kan tussentijds ook beëindigd worden door een van de partijen
- Indien beheercontract (om wat voor reden dan ook) eindigt, dan zal de inrichting van het groen aangepast worden aan het dan geldende gemeentelijke beheerplan en onderhoudsniveau
- Onderhoud bomen wordt door gemeente uitgevoerd, niet door de bewoners
- Gemeente evalueert een keer per jaar met bewoners over beheer en onderhoud, of ze willen verlengen, etc
- In beheercontract staat dat gemeente eigenaar blijft van de grond en dat het gebied toegankelijk moet blijven
- Schade die niet voortkomt uit beheer en onderhoud (schade, bijvoorbeeld vandalisme) wordt gerepareerd door de gemeente

hw wonen.

Thuis in de Hoeksche Waard

2. Vul hieronder in welke klimaatcadeaus u graag wilt ontvangen

(bewoners die helpen bij beheer en onderhoud van de groenzone kunnen in totaal 250 klimaatpunten besteden en overige bewoners maximaal 25 klimaatpunten). De cadeaus waaruit gekozen kan worden, staan vermeld in de presentatie van 23 september 2020.

Naam van cadeau (zie pdf).....

Aantal stuks

Aantal (opgetelde) klimaatpunten

Naam van cadeau (zie pdf).....

Aantal stuks

Aantal (opgetelde) klimaatpunten

Naam van cadeau (zie pdf).....

Aantal stuks

Aantal (opgetelde) klimaatpunten

Naam van cadeau (zie pdf).....

Aantal stuks

Aantal (opgetelde) klimaatpunten

Bijlage VI: Beheerovereenkomst gemeente

gemeente
Hoeksche Waard

BEHEEROVEREENKOMST Immanuëlhof

<Registratienummer *join*>

ONDERGETEKENDEN

De gemeente Hoeksche Waard, gevestigd Sportlaan 22, 3299 XG te Maasdam, ingevolge het "Algemeen mandaatbesluit gemeente Hoeksche Waard 2020" rechtsgeldig vertegenwoordigd door [naam], [functie], die handelt ter uitvoering van het besluit van [datum] hierna te noemen: **'de gemeente'**;

en

- De heer [.] en mevrouw [.] , wonende op het adres te, [rechtsgeldig vertegenwoordigd door]
- De heer [.] en mevrouw [.] , wonende op het adres te, [rechtsgeldig vertegenwoordigd door]
- De heer [.] en mevrouw [.] , wonende op het adres te, [rechtsgeldig vertegenwoordigd door]
- ...

hierna te noemen **'de bewoners'**;

gezamenlijk te noemen: **'partijen'**.

OVERWEGENDE DAT:

- De gemeente een perceel grond in eigendom heeft;
- De bewoners het perceel willen onderhouden;
- De gemeente dit mogelijk wil maken, op grond van het integraal beleidsplan openbare ruimte, door het sluiten van een beheerovereenkomst;

VERKLAREN TE ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

De gemeente geeft in bruikleen aan de bewoners een perceel gemeentegrond, groot ca. [opp.] plaatselijk bekend [adres], kadastraal bekend [kadastrale omschrijving, kern, sectie en nr.], een en ander zoals aangegeven op de bijgevoegde tekening/ kaartje nummer [nummer]
Hierna te noemen: **"de zaak"**

Pagina 1 van 5

Beheerovereenkomst
Openbaar groen

paraaf gemeente

paraaf bewoners

DEZE OVEREENKOMST IS OVEREENGEKOMEN ONDER DE VOLGENDE BEPALINGEN EN BEDINGEN:

Artikel 1. Looptijd en beëindiging

- 1.1 Deze overeenkomst gaat in per [datum] en heeft een looptijd van 1 jaar. De overeenkomst wordt stilzwijgend verlengd, telkens voor een periode van 1 jaar.
- 1.2 De overeenkomst kan door een van de partijen worden opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van 2 maanden. Deze opzegging moet schriftelijk plaatsvinden. In onderling overleg kan een kortere opzegtermijn schriftelijk worden overeengekomen.
- 1.3 De beheerovereenkomst eindigt van rechtswege op het moment dat de bewoner verhuist. De bewoner is verplicht de gemeente te informeren over een voorgenomen verhuizing. Tevens is hij verplicht om opvolgende bewoners te informeren dat de door hem/ haar gesloten beheerovereenkomst vervalt en dat zij een nieuwe overeenkomst met de gemeente aan moeten gaan.
- 1.4 De gemeente heeft het recht de overeenkomst met onmiddellijke ingang en zonder rechterlijke tussenkomst te beëindigen zonder de verplichting tot vergoeden van eventuele schade:
 - indien de bewoner, ook na schriftelijke aanmaning, niet heeft voldaan aan het in deze overeenkomst gestelde;
 - op grond van een gewichtige reden, waardoor voortzetting van deze overeenkomst van de gemeente niet kan worden gevegd. Hieronder wordt in ieder geval verstaan het gegeven dat de zaak op onbehoorlijke wijze wordt gebruikt en/of wanneer (hierdoor) ernstige overlast in de ruimste zin van het woord wordt veroorzaakt.Indien deze beëindiging noodzakelijk blijkt richt de gemeente de zaak in op een andere manier, zodanig dat beheer op efficiënte wijze door de gemeente kan plaatsvinden.

Artikel 2. Vergoeding voor te maken kosten

- 2.1 De bewoners ontvangen een jaarlijks bedrag van € 0,50 per m² voor te maken kosten. In dit geval betekent dit een bedrag van € 250,-. Voor dit bedrag bekostigen de bewoners het vervangen beplanting indien nodig, aanschaf van organische meststoffen en andere voorkomende benodigdheden voor het onderhoud.

Artikel 3. Aanvaarding

De bewoner aanvaardt de zaak in de staat waarin deze zich op het moment van het aangaan van deze overeenkomst bevindt, en onderhoudt het volgens het bijgevoegde beheerplan.

Artikel 4. Verplichtingen van de bruiklener

- 4.1 Bruiklener zal de zaak in goede staat onderhouden, vrij van onregelmatige plantengroei en afvalstoffen. Dit conform het bijgevoegde beheerplan Immanuëlhof.

Pagina 2 van 5

- 4.2 Zonder schriftelijke toestemming van de gemeente is het aan bewoners niet toegestaan om:
- Bouwwerken, van welke aard dan ook, aan te brengen;
 - De zaak af te sluiten voor openbaar gebruik;
 - Op de zaak bomen te planten of andere ~~diepwortelende~~ beplanting aan te brengen;
 - Een gesloten verharding aan te brengen;
 - Niet toegelaten chemische middelen te gebruiken bij het onderhoud en de zaak te gebruiken als opslagplaats voor afvalstoffen of verontreinigde grond.
 - Op de zaak al aanwezige bomen te verwijderen.

Artikel 5. Onderhoudswerkzaamheden voor bewoners

- 5.1 Het is verboden zonder schriftelijk toestemming van de gemeente bomen te planten.
- 5.2 De aanwezige bomen mogen niet verwijderd worden.
- 5.3 Bewoners dragen zorg voor het onderhoud aan:
- Beplanting
 - Gras
 - Zwerfafval
 - Onkruidbestrijding (op verharding en in de beplanting)
 - Hekwerken
 - Hagen
 - Indien nodig watergeven aan alle beplanting (ook de bomen)
 - Gladheidsbestrijding (indien nodig)
Dit volgens de beschrijving in het beheerplan Immanuëlhof dat bij deze overeenkomst gevoegd is.
- 5.4 Gebruik maken van chemische bestrijdingsmiddelen is niet toegestaan.
- 5.5 Bemesting vindt alleen plaats met organische meststoffen.
- 5.6 Bij overlast van ziekten, plagen en extreme weersomstandigheden vindt maatwerk plaats tussen gemeente en bewoners.
- 5.7 Snoeiafval, bladafval en ander (groen)afval wordt afgevoerd via de daarvoor beschikbare ondergrondse (GFT) containers.
- 5.8 De zaak betreft openbaar groen. Dit betekent dat het openbaar toegankelijk blijft en ook voor andere personen, dan alleen de bewoners, te betreden en te gebruiken is.

Artikel 6 Onderhoudswerkzaamheden door gemeente

- 6.1 het beheer en onderhoud aan de volgende zaken vindt plaats door de gemeente:
- Speeltoestellen en ondergronden
 - Bomen
 - Brug
 - Het in werking houden van de infiltratiesystemen

- Reparatie van verhardingen
- Schade door vandalisme
- Openbare verlichting
- Bord dat aangeeft dat binnentuin in beheer is bij bewoners.

Artikel 7. Afstemmingsoverleg

- 7.1** Minimaal een keer per jaar vindt een afstemmingsoverleg plaats tussen bewoners en gemeente. Tijdens dit afstemmingsoverleg komt in ieder geval het kwaliteitsniveau van de zaak aan de orde.

Artikel 8. Gedoogplicht infrastructuur

- 8.1** Bewoner is verplicht te gedogen dat al wat nodig is voor bovengrondse en ondergrondse infrastructuur (waaronder kabels en leidingen) op, in of boven de zaak wordt aangebracht en onderhouden zonder recht op schadevergoeding.
- 8.2** Afhankelijk van de mate van spoedeisendheid hebben eigenaren van op, in of boven de zaak aanwezige infrastructuur het recht al dan niet aangekondigd werkzaamheden te verrichten aan deze infrastructuur. Bruikleners moeten voldoen aan de aanwijzingen die door of namens deze eigenaren worden gegeven.

Artikel 9. Aansprakelijkheid, risico en schade

- 9.1** De gemeente aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade of letsel, niet van de niet van derden, in welke vorm dan ook en door welke oorzaak dan ook ontstaan, welke (in)direct verband houdt met (het gebruik van) de zaak.
- 9.2** De bewoner heeft bij het einde van de overeenkomst geen recht op vergoeding van eventuele schade.

Artikel 10. Wijzigingen

Deze overeenkomst kan slechts worden gewijzigd indien partijen over de inhoud van de wijziging en over de gevolgen van de wijziging overeenstemming hebben bereikt. Een wijziging is slechts van toepassing als deze schriftelijk tot stand is gekomen en aan deze overeenkomst wordt gehecht.

Artikel 11. Overdracht van rechten

- 11.1** Het is partijen niet toegestaan om rechten uit deze overeenkomst of hieruit voortvloeiende overeenkomsten geheel of gedeeltelijk over te dragen aan derden, tenzij voorafgaande schriftelijke toestemming is verkregen van de wederpartij.
- 11.2** Derden kunnen aan deze overeenkomst geen rechten ontleen.

Artikel 12. Geschillen

- 12.1** Partijen zullen het ontstaan van geschillen zoveel mogelijk proberen te voorkomen door middel van het voeren van overleg.

Pagina 4 van 5

- 12.2 Geschillen, die naar aanleiding van deze overeenkomst toch tussen partijen ontstaan, worden beslecht door de volgens de wet bevoegde Nederlandse rechter.

Artikel 13. Slotbepalingen

- 13.1 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.
- 13.2 Ieder van de bewoners die een beheerovereenkomst getekend heeft is hoofdelijk aansprakelijk voor het nakomen van de verplichtingen. De ten laste van bewoners komende verplichtingen tegenover de gemeente, zijn ondeelbaar.
- 13.3 In gevallen, waarin deze overeenkomst niet voorziet, gaan partijen in overleg en sluiten zij zoveel mogelijk aan bij de bedoeling van de overeenkomst.

Artikel 14. Bijlagen

De volgende bijlagen maken deel uit van de overeenkomst:

- Beheerplan Immanuëlhof
- Tekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt en ondertekend te [plaats]

Datum: []

Datum: []

De gemeente

De bewoners

[naam ondertekeningbevoegde]

de heer/mevrouw [naam]

De heer/mevrouw [naam]

Bijlage VII: Codeboom

Langdurige relatie	Tijdsduur	Termijn van één jaar	
		Automatisch verlengen	
	Initiatiefnemer	HW wonen	
	Samenwerking	Partijen	HW wonen Gemeente HW Bewoners
		Obstakels	Coronatijd Rolverwarring Gesloten houding Verhuizen
		Communicatie	Informatie asymmetrie Frustratie Dubbel werk Verloren informatie Professionaliteit Verbazing
	Doel	Synergy	
		Kinderen spelen	
		Sociale cohesie	
		Klimaatadaptief	
		Beheer tuin door bewoners	
		Duurzaam	
	Taakverdeling	Beheercontract	Afspraken beweegruimte
		Tegenstrijdigheid	
	Consequenties	Tuin vereenvoudigen	Sober Goedkoper onderhoud
Can do / Toerusting	Middelen	Budget Voorwaarden Heggenschaar Grasmaaier Spullen lenen Schip	
	Vaardigheden	Basis tuinvaardigheden	
	Zelfvertrouwen	Bezit van kennis Bezit van vaardigheden Ervaring	
	Opleidingsniveau	MBO HBO	
	Sociaaleconomische status	Wonen in schuur Gebrek aan financiële middelen Laag inkomen	
	Vertrouwen in samenwerkingspartner		
	Mentorschap		
Like to /	Motivatiebrieven	Oneerlijk zijn	

Animo		Andere motieven Solliciteren op een woning	
	Bijdragen aan omgeving	Free-ride gedrag Nette omgeving	
	Toekomstperspectief	Investeren Niet kunnen kopen Kinderen opgroeien Relaties willen opbouwen in omgeving	
	Gezamenlijke doelen	Affiniteit met groen	
Enabled to / Inbedding	Faciliterend netwerk	Relatie met burens	Oppervlakkig Samenstelling bewoners Spullen lenen Whatsappgroep Leeftijdsverschil Andere interesses
	Vertrouwen		
Asked to / Contacten	Uitnodiging tot participatie	Aanvraag woning	
	Communicatie met overheid	Geen vast aanspreekpunt Onduidelijke wie te bereiken	
	Vertrouwen in de overheid	Verwijten Ontevredenheid	
Responded to / Empathie	Resultaten zien	Mee beslissen ontwerp tuin Input terug zien Gehoord voelen Mogelijkheid waarderen	
	Externe relaties met omgeving	Ongeopende brieven Niet ondertekend contract Niet komen opdagen	
	Erkenning en toewijding	Klimaatcadeaus	Beloning